

ציונים לדברי הפמ"ג
שנכללים בחומר הנלמד בחודש חשון תשפ"א
יו"ד סי' צח

סימן צח

סעיף א

מ"ז ס"ק ב, מהתחלה עד "ויש לנו הרהורי דברים".
שם ד"ה בטור כתב עד סוף הס"ק
ש"ד ס"ק א מד"ה "דע דשומן וחלב" עד סוף הס"ק

סעיף ב

מ"ז ס"ק ג מד"ה ואם ספק טריפה עד סופו. ס"ק ה מהתחלה עד ויש לראות
ש"ד ס"ק ו, ז

סעיף ג

מ"ז ס"ק ו

סעיף ד

ס"ק ז מהתחלה עד כתב הפר"ח

סעיף ה

ש"ד ס"ק יז עד ד"ה ודע
ס"ק כא

סעיף ח

ש"ד ס"ק כט

קנין הלכה

סימן צח

סעיף א

משנה חולין דף צו: ירך שנתבשל בה גיד וכו'. גמ' דף צז. אמר רבא וכו' עד ע"ב מין בשאינו מינו באיסורא דליכא קפילא בששים. גמ' דף צח. אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יהושע בן לוי וכו' עד דף צט. דמדאורייתא ברובא בטיל. גמ' ע"ז דף סז. אמר ר' אבהו א"ר יוחנן עד ע"ב טעמו ולא ממשו אסור.

המקור לדין ביטול ברוב הוא מהפסוק אחרי רבים להטות, כ"כ רש"י [דף צח: ד"ה ומדאורייתא], ותוס' [ע"ז דף סז. ד"ה א"ר יוחנן], והרא"ש [פ"ז דחולין סי' לז].

בדיני ביטול ברוב יש חילוקי דינים רבים, בין דין תורה לבין מה שתיקנו חכמים, בין תערובת יבש ביבש לבין תערובת לח בלח, ובין תערובת מין במינו לבין תערובת מין בשאינו מינו.

בסימנים הראשונים של דיני תערובת נתבארו בעיקר דיני תערובת לח בלח, [ובכלל זה לח הנבלע ביבש, כגון שומן של איסור הנבלע בכשר או בירקות של היתר]. ודיני תערובת יבש ביבש נתבארו בעיקר מסימן קט ואילך.

טעם בעיקר

בגמ' [דף צח:]: דנו אם טעם כעיקר אסור מן התורה או רק מדרבנן, וכגון בשר נבילה שנתבשל עם ירקות ונתן בהם טעם. להלכה נחלקו בזה הראשונים:

- א. רש"י [דף צח: ד"ה לטעם] נקט, דלהלכה קי"ל כרבא דטעם כעיקר אינו אסור מן התורה רק מדרבנן. וכתב רש"י, דזו גם דעת ריו"ח בגמ' [ע"ז דף סז]. דטעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו.
- ב. ר"ת [תוס' דף צח: ד"ה רבא] נקט, דטעם כעיקר דאורייתא ולוקין עליו כאוכל בשר נבילה עצמה. ועיין רא"ש [פ"ז סי' לא] שכתב דמשמע שלפי ר"ת לוקה על אכילת כזית מההיתר שיש בו טעם איסור. [ואף לענין מצות אכילת מצה אמרינן טעם כעיקר, ואם אכל כזית פת אורז שיש בה טעם דגן הוי כאוכל כזית דגן ויצא ידי חובתו].
- ג. שיטת רבינו חיים כהן [מובאת ברא"ש סי' לא] היא, דיש להבחין בזה בין שני אופנים:
  - (א) אם יש בתערובת כזית בכדי אכילת פרס, הרי הוא אסור מהתורה ולוקה על אכילת כזית מן התערובת, דנהפך כולו להיות איסור.
  - (ב) אם אין כזית בכדי אכילת פרס, אין הוא לוקה על כזית מן התערובת.
- ד. הרמב"ם [פט"ו ממאכ"א ה"ב-ה"ג] פסק, דיש להבחין בזה בין שני אופנים:
  - (א) אם יש בתערובת בכדי אכילת פרס ואכל מן ההיתר שיעור פרס [שלש ביצים] הרי זה אסור מן התורה ולוקה, דנמצא שאכל כזית של איסור, וזה נקרא טעמו וממשו.
  - (ב) אם אין בתערובת כזית בכדי אכילת פרס, אין בזה איסור תורה, וזהו טעמו ולא ממשו, אך לוקה מכת מדרבנן.
- ה. שיטת הרמב"ן והר"ן היא, דיש להבחין בין שני אופנים של תערובת איסור בהיתר:
  - (א) אם גוף האיסור נמחה ונתערב בהיתר ונתן בו טעם, הרי זה אסור מן התורה.
  - (ב) אם גוף האיסור לא נמחה ונתערב, רק פלט את טעמו לתוך ההיתר ע"י בישול אין בזה איסור תורה, וזהו סוגיית טעם כעיקר שפסקו בה שאינו דאורייתא.

קנין הלכה

להלכה: השו"ע נקט [סעיף ב] דטעם כעיקר אסור מן התורה ומחמיר בספיקו.¹

נאמנות קפילא

איתא בגמ' [דף צו.], אמר רבא [א] אמור רבנן בטעמא [ב] ואמור רבנן בקפילא [ג] ואמור רבנן בששים, הלכך [א] מין בשאינו מינו דהיתרא בטעמא, [ב]. מין בשאינו מינו דאיסורא בקפילא, [ג] מין במינו דליכא למיקם אטעמא, א"נ מין בשאינו מינו דאיסורא וליכא קפילא, בששים.

בנידון זה של נאמנות הקפילא יש שני עניינים:

- א. האם הכרת טעם המאכלים תלויה בהכרת מומחה בטעמים, או בהכרת כל אדם. ובוה כתב הרשב"א [תורת הבית הארוך ש"א דף טז.], שאין צריך דוקא מומחה, ואדרבה, לא נאסר אלא טעם הניכר לסתם בני אדם, ולכן בתערובת תרומה בחולין אמרו בגמ' דטועם כהן ואין צריך דוקא כהן קפילא.²
- ב. מה טעם הנאמנות של נכרי לומר שאין כאן טעם, והרי בעלמא אין נכרי כשר לעדות. [שאלה זו אינה קיימת בתערובת היתר בהיתר כגון תרומה בחולין, שבוה הטועם הוא ישראל והוא כשר לעדות]. ונאמרו בזה כמה שיטות בראשונים:
  - (א) רש"י [דף צו. ד"ה ליטעמיה] כתב, דטעם הנאמנות היא מדין מסיח לפי תומו, ולא יודיעוהו שצריכין לו לדבר איסור והיתר, וכן כתב הרא"ש [סי' כה].
  - (ב) תוס' [דף צו. ד"ה סמכין], והר"ן [שם] כתבו, דמיירי דוקא באומן, וטעם הנאמנות הוא משום דאומן לא מרע אומנותו. וכתב הב"י דמשמע, דלפי שיטה זו מיירי כשאינו מסל"ת.
  - ג. הרשב"א [בתורת הבית] נקט, דסגי בחדא מתרתי או מסל"ת אף שאינו אומן, או אומן אף שאינו מסל"ת. והביא שיש שהצריכו תרתי, שיהא גם אומן וגם מסל"ת, וכתב שיש להחמיר כדבריהם.
  - ד) הרמב"ם [פמ"ו ממאכ"א ה"ל] כתב בסתמא דטועם נכרי, וכתב הב"י דמשמע שזה אף כשאינו אומן וגם כשאינו מסל"ת, ולא נתבאר טעם הנאמנות. [והפמ"ג [בש"ד ריש ס"ק ב] כתב, דהוא משום שהגוי מירתת לשקר, ולכאורה הוא משום שהישראל עתיד מיד להכיר בשקרו, וכ"כ גם הגר"א [ס"ק ה)].

להלכה: פסק השו"ע דסגי בחד מתרי, או שיהא גוי אומן דלא מרע אומנותיה, או שיהא מסיח לפי תומו.

והפוסקים התקשו על עיקר שיטת הסוברים דגוי מסל"ת נאמן, דהא קיי"ל בגמ' [ב"ק דף קיד:]: דאין גוי מסל"ת נאמן באיסורי תורה אלא בעדות אשה, ולכן מסיק הט"ז [ס"ק ב], דאכן אין לסמוך על גוי מסל"ת. והש"ך [סוס"ק ב] כתב דכיון שאיכא למוקם עלה דמילתא, בזה נאמן גוי מסל"ת אף בדאורייתא. [ועיין בפמ"ג, הכוונה היא דאיכא למוקם מיד עלה דמילתא, משא"כ בעדות

ביאורים והערות

1. תוספת עיון

מהו טעם

מהראשונים מבואר דיסוד הדין של טעם כעיקר, הוא שע"י הטעם הרי זה כאילו האיסור ניכר ואינו מעורב, ולכן לא בטיל. אמנם יש להביא ראיה דלא בכל אופן שמרגיש את האיסור הוי כניכר ולא בטיל, אלא צריך להרגיש את הטעם בתוקפו ולא באופן קלוש. וראיה מהא דמצינו היתר של נ"ט בר נ"ט, דאף שהטעם ניכר מ"מ לא חשיב טעם כיון שהוא קלוש. וע"ע בפר"ח [ס"ק ז] שכתב דכבוד ובשר שוין בטעמא, אף שבמציאות יש שינוי בטעם, מ"מ כיון דההפרש בין הכבוד לבשר אינו הפרש גמור לכך לא מיקרי נותן טעם.

אמנם בשו"ת חת"ס [יו"ד סי' פז] לא כתב כן, אלא דבשינוי כל דהו בטעם מיקרי טעם כעיקר ואסור מהתורה.

2. ועיין בש"ך [ס"ק ב], שכתב בשם מחותנו מהר"ר גרשון, שהסוברים שגם במסל"ת בעינן קפילא עיקר הנאמנות הוא מדין מסל"ת, ומה שהצריכו קפילא הוא משום דאל"כ אולי אינו מבחין בטעמים.

קנין הלכה

אשה שלפעמים אין הדבר עשוי להתברר מיד רק אחר זמן רב]. וכן הביא הגר"א מהריב"ש [סי' תלג] דבמולתא דעבידא לאיגלווי נאמן אף בדאורייתא.³

מעימת נכרי כשדוע שאין שישים בהיתר

מלשון הרמב"ם [פמ"ו ה"ל] והשו"ע משמע, דאף כשאין שישים בהיתר, מ"מ סומכין על מעימה להתיר את התערובת. וזה דלא כשיטת רש"י שהצריך גם שישים וגם קפילא, וכן אין זה כשיטת הרמב"ן והר"ן שנקטו, דאין סומכין על קפילא כאשר ידוע שאין שישים בהיתר כנגד האיסור, ורק כשאין ידוע אם יש שישים, או שנפלה חתיכת בשר לתבשיל ולא נימוחה רק פלטה טעם, שאין יודעים כמה טעם נפלטה, בזה סומכין על מעימת קפילא לומר שאין כאן טעם.

להסתמך על מעימת גוי כשיש שישים

הב"י מדייק מהרמב"ם דאם יש גוי אין סומכין על שישים אלא בעינן שיטעמנו הגוי, וכן הוא בשו"ע, ועיין ש"ך [ס"ק ד] שדייק זאת. והגר"א [בס"ק ז] כתב דלפי הרא"ש והר"ן כל שיש שישים א"צ מעימה ושרי.⁴

ביאורים והערות

3. תוספת עיון

יש לעיין האם באומן גוי המסיח לפי תומו שייך לומר הסברא דאומן לא מרע אומנותיה, הש"ך [ס"ק ב] הביא דברי מחותנו מוהר"ג שנקט דלא שייך לומר במסל"ת לא מרע אומנותיה, שהרי לא ידע שסומכין עליו לענין איסור והיתר, וגם אם לא ידייק בדבריו לא תיפגם אומנותו. והפמ"ג [בש"ד ס"ק ב] מוכיח מלשון התה"ד ומלשון הב"י, שגם במסל"ת שייך לומר הך סברא דאומן לא מרע אומנותיה, לא מיבעיא היכא שידוע שסומכין עליו לענין דבר אחר [ולא לענין איסור והיתר], כגון שאמרו לו ששני ישראלים המרו על זה אם יש במאכל זה טעם או אין בו, אלא אף באופן שאינו חושב כלל שסומכין עליו, מ"מ שייך לומר דלא מרע אומנותיה. עיין בפמ"ג [במ"ז סוס"ק ב] שהביא מהכרתי [ס"ק ב] דאף שלענין נאמנות גוי מסל"ת בעדות אשה אין הוא נאמן אלא כשהוא מספר מעצמו ולא אם שאלוהו, מ"מ לענין טעם איסור בהיתר סומכין על גוי מסל"ת אף אם שאלוהו, כל שאינו יודע שיש בזה נפק"מ לענין איסור והיתר, כגון שאמרו לו שהמרו על זה אם יש בזה טעם.

4. תוספת עיון

בנידון טעימת איסור שנפל לקדירה

עיין בש"ך [ס"ק ה] שכתב, דאם נפלה תרומה לתבשיל חולין טעים לה כהן. והקשה רע"א, דלדידן דקיי"ל חנ"נ גם בשאר איסורין, ניהוש שנכנס טעם החולין בתוך התרומה ונאסר ונעשה נבילה, ואחר שנח התבשיל מרתיחתו נפלט טעם זה אל החולין, וא"א לטועמו משום שהוא מין במינו עם החולין. [וכעין המבואר בגמ' (דף קח:)] לענין כזית בשר שנפל לקדירה של חלב, עיי"ש, וא"כ מאי מהניא טעימת הכהן, והרי טעימה זו מועילה רק לברר שהתרומה לא נתנה טעם בחולין, אך א"א לברר שלא נבלע טעם החולין בתרומה ונאסר וחזר ונפלט.

וכתב רע"א לתרץ: (א) ג"מ אם בישל חולין בקדירה שבישל בה קודם לכן תרומה, דבכה"ג שייך לאסור רק משום טעם התרומה ולא משום טעם החולין שנבלע בדופן הקדירה, משום שהוא לא נאסר בפ"ע כיון שמקושר הוא לכל התבשיל. (ב) עוד נפק"מ, אם קדם וסילק את התרומה קודם שנח התבשיל מרתיחתו, שבזה אמרינן דמיבלע בלע מפלט לא פליט. ואף שכתב הפמ"ג [בסי' צב] דאין אנו בקיאין להחליט מתי נח התבשיל מרתיחתו, מ"מ כתב רע"א דאם סילק את התרומה בזמן שלפי ראות עיניו עדיין לא נח התבשיל מהרתיחה, א"כ לא גרע מספק, והרי זה ספק דרבנן, כיון שכל עיקר דין חנ"נ בשאר איסורין הוא מדרבנן. [והוסיף רע"א, שהפמ"ג שהחמיר משום שאין אנו בקיאין איירי לגבי איסור נדר, דבזה אין מקילין מטעם ספק דרבנן הואיל והוי דבר שיש לו מתירין, וכמובא בגמ' [ביצה דף ד.] דבדבר שיל"מ אין מקילין בספק דרבנן].

קנין הלכה

טעימת גוי האידנא

כתב הרמ"א [ומקורו באגור המובא בב"י] דאין נוהגין בזמננו לסמוך על טעימת קפילא ארמאה. בטעם הדבר כתב האגור, שהוא משום די"א דבעינן שיהא הגוי מסל"ת, והיות ויודעים הם במנהגי היהודים, ויודעים שהיהודים סומכים עליהם לענין איסור והיתר, אינם בגדר מסל"ת.

ורע"א בהגהתו לשו"ע כתב, דאפשר שהטעם הוא משום שחוששין לחומרות כל השיטות בטעם נאמנות הגוי, די"א דדוקא מסל"ת נאמן, וי"א דמסל"ת אינו נאמן בדאורייתא ורק אומן נאמן משום דלא מרע אומנותו, ואין זה שייך במסל"ת וכפי שהביא הש"ך בשם מוהר"ג. אך הקשה רע"א ע"ז, דא"כ נסמוך על גברי מסל"ת לענין איסורין דרבנן, ולא תירץ רע"א קושיא זו.⁵

טעימת ישראל האידנא

הב"י [ריש הסימן] מביא בשם האגור דעל טעימת ישראל [בהיתרא, כגון תרומה שנתערבה וטועם אותה כהן] סמכינן גם בזה"ז כיון שאין חשש שישקר. וכן משמע מלשון הרמ"א שכתב דאין נוהגין האידנא לסמוך על טעימת גוי, דמשמע דעל טעימת ישראל סמכינן, וכן כתב הש"ך [ס"ק ה]. ומשמע שאף לכתחילה סמכינן לשיטתם על טעימת ישראל, [וכתב הפמ"ג, שזה אף כשאינו מומחה, ואינו מסל"ת, ואין שישים נגד האיסור, דישראל אינו משקר].

אמנם הש"ך [בסי' צו ס"ק ה] כתב, דאין סומכין על טעימת ישראל אלא כדיעבד ולא לכתחלה. וכתב הפמ"ג [בש"ד שם ס"ק ה] בשם ספר תורת חטאת, דהא דאין סומכין על טעימת ישראל הוא משום שאין אנו בקיאים כ"כ לסמוך על טעימה לכתחילה. אמנם מסתבר דכל זה לענין הנידון בסי' צו שמסופקים אם נבלע טעם בשר בצנון, דלכתחילה אמרינן ליה שיאכלנו בלי חלב, אבל בנ"ד שנתערבה תרומה בחולין י"ל דהוי כדיעבד כיון שאסור לישראל לאוכלו, ולכן י"ל דסמכינן על טעימת ישראל אף לכתחילה.⁶

אופן הטעימה

יש לברר בהך דינא דאיסור שנתערב בהיתר, אי בעינן שהקפילא יטעם ע"י לעיסת המאכל בפיו ובליעותו, או דסגי בלועם בפיו אף כשאינו בולע, או דסגי אף בטעימה ע"י לחיכה בלשון בלי להכניס לפיו.

ביאורים והערות

5. וכתב הפמ"ג [סי' מב מ"ז ס"ק ב], ורע"א ציין לדבריו בגליון הש"ך [סי' צו ס"ק ה], שלענין טעימה ע"י לחיכה בלשון ולא ע"י לעיסה מסתבר דאין לסמוך האידנא, אלא על מומחה היודע להבחין היטב בטעמים, משא"כ טעימה שע"י לעיסה ואכילה שיש הרבה טעם, בזה כל אדם יכול להבחין.

6. תוספת עיון

הבכור שור [מובא בפת"ש ס"ק ג] הקשה על הרמ"א והש"ך, דהא גבי טעימת ישראל לברר אם יש טעם מרה בכבד, כתב הרמ"א [בסי' מב ס"ג] דאף האידנא סמכינן על טעימה זו של הכבד, ומשמע שעל שאר טעימות אין סומכין אף בטעימת ישראל. וכתב הד"מ, משום שהרבה פוסקים מקילים אף אם חסרה המרה, לכן מקילין לסמוך על הטעימה הזו, ומשמע דבשאר דברים אין סומכין על טעימה, ולכן נקט הבכור שור שלא לסמוך האידנא אף על טעימת ישראל. וכתב הפת"ש דהפמ"ג [בסי' מב במ"ז ס"ק כד] מיישב קושיא זו, דבסי' מב איירי באופן שטועם רק בלשונו, ובזה רק מומחה בקי להבחין ואין סומכין ע"ז בזה"ז, משא"כ אצלינו ובסי' צו דאיירי בטעימה ע"י שאוכל ולועס בפיו, בזה כו"ע בקיאי וסמכינן אף בזה"ז.

[וע"ע בחו"ד [ס"ק ב] שנקט, שאם נמחה גוף האיסור בהיתר נוהגין שלא לסמוך על טעימת ישראל, ואח"כ סיים דאף בפליטת טעם גרידא נראה שלא לסמוך על טעימה].

ונפק"מ בכל זה בתערובת מין בשאינו מינו דהיתרא, כגון בנתערב חלב או בשר במאכל פרווה, אם מהניא טעימה לברר שאין כאן טעם ולהתיר לאוכלו עם המין שכנגדו, א"נ בנתערב חמץ קודם הפסח, אי מהניא טעימה לברר שאין בו טעם חמץ ולאוכלו בפסח.

קנין הלכה

והנה הט"ז [ס"ק ב] כתב דבנידון דתערובת בעינן שיטעם ע"י אכילה ממש, דרק באופן זה יוכל להכיר אם אין טעם, ולכן אין ישראל רשאי לטעום רק נכרי.

וכתב הפמ"ג [במ"ז ס"ק ב], שברייב"ש [סי' רפח] איתא שאפשר שאין סומכין על טעימת קפילא אלא באכילה גמורה, והיינו שילעם ויבלע מעט, וכן נקט בפשיטות הנוב"י [תניינא יו"ד סי' נב]. אמנם היד יהודה [ס"ק ב] כתב דאדרבה, מפורש ברייב"ש דלפי האמת אין צריך ללעום ולבלוע אלא אף בלי זה סמכין אטעימה. אמנם מ"מ משמע ברייב"ש דהטעימה היא ע"י אכילה ולעיסה בפיו, ופולט אח"כ, ולא ע"י טעימה בלשון גרידא.

[ומה שבסימן מב הקילו לסמוך על הטעימה בלשון כדי לברר אם יש טעם מרה, התם ההיתר תלוי באם ימצא טעם מרה, ולכן די בזה שיטעם בלשונו ואם ירגיש טעם מרה ה"ז מותר, אך לענין תערובת, הטעימה באה לברר שאין טעם האיסור ניכר, ולזה יש לומר שלא סגי לטעום בלשון, דאפשר שאם יטעם ע"י אכילה בפיו ירגיש את הטעם].

טעימה של מאכל איסור

בפוסקים מבואר שיש ג' אופנים של טעימה:

א. אם מכניס לפיו ולועם ובלוע מעט, הרי זה אסור, ומשמע ברייב"ש [סי' רפח] שיש בזה איסור תורה, וכן כתב בשו"ת נוב"י [תניינא יו"ד סי' נב].

ב. אם מכניס לפיו וטועם אך אינו בולע אלא פולט, ה"ז אסור. וכתב הריב"ש [שם] שיש בזה איסור דרבנן, והוסיף דאפשר שהאיסור הוא משום גזירה, שמא יבוא לבלוע מעט ויעבור על איסור חצי שיעור.

ועיין בפת"ש [ס"ק א] שהביא בשם הצ"צ שהתיר לטעום את הבורית אף שהיא עשויה מחלב, דכיון שהחלב פגום אין בו איסור תורה, וטעימה אינה אסורה מהתורה רק מדרבנן, ובדרבנן לא גזרו. וכתב הפת"ש דמלשון הצ"צ משמע שבכל איסורים דרבנן לא גזרו טעימה, וכך הבין בדבריו הפר"ח [סי' קח ס"ק כב], אמנם הנוב"י [הנ"ל] כתב, שלא התיר הצ"צ אלא באיסור פגום ולא בשאר איסורים דרבנן. וכתב בשו"ת הר צבי [יו"ד סי' צה] שדברי הנוב"י מתבארים עפ"י הריב"ש הנ"ל, דכיון שהאיסור דרבנן הוא גזירה שמא יבוא לאוכלו, באיסור פגום לא חששו לזה.

ג. הטועם איסור ע"י לחיכה בלשונו נחלקו בזה הפוסקים:

א) הפר"ח [סימן מב אות ה] התיר אף באיסור תורה, והובאו דבריו בפמ"ג [סי' צה במ"ז ס"ק טו].

ב) אמנם הפמ"ג שם הביא, שהמהרש"ל אסר לטעום בשר בלשונו אם נמלח. וכן משמע בש"ך [סי' מב ס"ק ב] שלא התירו לטעום את הכבד אם יש בו טעם מרה, אלא משום שלרוב יש טעם מרה והבהמה כשירה, ומשמע שאפילו בספק איסור לא היה הש"ך מתיר זאת, אם לא שרוב פעמים אין בדבר איסור, ומסיק הפמ"ג לאסור בזה.

טעימה בתענית

לענין טעימה בתענית נחלקו הפוסקים [או"ח סי' תקסז ס"א], דעת השו"ע שאם טועם בפיו ופולט ה"ז מותר אף בתענית ציבור, פרט ליוה"כ וט' באב. ודעת הרמ"א דבכל תענית ציבור אסור. וכתב הט"ז [כאן ס"ק ב], דמשמע שלטעום בלשונו שרי בתענית.

תערובת מין במינו

בטעם הא דבתערובת מין במינו הצריכו רבנן שישים נחלקו הראשונים:

א. הרא"ש כתב, שזו גזירה אטו אינו מינו, דאינו מינו אסור מן התורה.

קניין הלכה

ב. הרמב"ם [פמ"ו ממאכלות אסורות] כתב, שרבנן הצריכו שיעור גדול של היתר לבטל את האיסור, עד שיתבטל בעוצם מיעוטו. 7

אופן המדידה

עיינן פת"ש [ס"ק ב] שכתב שני יסודות בענין מדידת השיעורים:

- א. השיעורים נמדדים בנפח ולא במשקל.
- ב. איסור קרוש שנימוח ומחמת זה גדל נפחו, נקט בשו"ת בית אפרים דמן התורה הולכין בכל גווני בתר שיעורו כשהיה קרוש, ואפילו נימוח קודם שנפל לתבשיל ההיתר, אין משערין בו כשיעור החדש אלא מדרבנן. ואם נפל לתבשיל כשהוא קרוש, אף מדרבנן משערין בשיעורו בעודו קרוש, אף שנימוח ונתרבה שיעורו.

סעיף ב

דיני תערובת מין בשאינו מינו

הפוסקים נחלקו בהא דאמרינן דין טעם כעיקר בתערובת מין בשאינו מינו, מה חשוב אינו מינו, האם כאשר שונים זה מזה בטעם או כאשר שונים זה מזה בשמא.

- א. הרמ"א, הב"ח והלבוש כתבו, דאוליגין בתר שמא, וכדפסקינן כרבא בגמ' [ע"ז דף סו.].
  - ב. הש"ך, הפר"ח, המנחת יעקב וכל הפוסקים האחרונים נקטו דאוליגין בתר טעמא, כיון שלענין דיני טעם כעיקר הנידון הוא אם יש טעם או אין טעם, לכן הכל תלוי בטעם ולא בשם.
- וכתב הפמ"ג [בש"ד ס"ק ו], דנקטינן כהש"ך בין להחמיר ובין להקל. והוסיף הפמ"ג לבאר, דהא דבאיסור משהו אוליגין בתר שמא, [וכן בשיעור ק' לתרומה ושיעור מאתיים לערלה], הוא משום שבאיסורים אלו בלא"ה כבר אין נתינת טעם שהרי יש יותר משישים, ומעתה בעינן לבטל את שם האיסור, שתיקרא כל התערובת על שם ההיתר, ולכן אוליגין בתר שמא.

תערובת מין בשאינו מינו יבש ביבש

קיימ"ל דבתערובת מין בשאינו מינו יבש ביבש [באופן שאינם ניכרים] במילה ברוב מן התורה, אך מדרבנן הצריכו שישים. ונחלקו הראשונים בטעם הדבר:

- א. הרשב"א, הרא"ש [סי' לז], הר"ן [דף לו. מדפי הרי"ף], וספר התרומה [הובא בטור] כתבו הטעם משום דחששו שמא יבשל את התערובת ויתן האיסור טעם בהיתר.
- ב. ובספר איסור והיתר [כלל כג דין י הובא בש"ך ס"ק ו] כתב, דכיון שיכול קצת להכיר את האיסור ולהסירו לכן הצריכו שישים, דאז מצטרף הא דשיעורו מועט להא דאין יכול להוציאו, ולכן מיקרי דבר שאין לו תקנה ובטל. וכתב הש"ך שטעם זה דחוק.

ומובא בספר או"ה ובש"ך הנ"ל, דיש נפק"מ לדינא בין שני הטעמים מה חשיב מין בשאינו מינו, אם היינו כשאינם שוים בטעמא

ביאורים והערות

7. עיינן בספר בדי השולחן [בביאורים ד"ה וכן], שציינן לדברי הרמב"ם [פרק טו ממאכלות אסורות ה"ד] שכתב, דגם בתרומה שהצריכו ק' ובערלה שהצריכו שיתבטל במאתיים שורש הדין הוא שיתבטל בעוצם מיעוטו. ואף בתערובת מין בשאינו מינו בתרומה וערלה, שדינם שיטעמנו קפילא, מ"מ אם אין קפילא צריך בתרומה מאה ובערלה מאתיים, [כך כתב הרמב"ם שם בהלכה ל].

קנין הלכה

או כשאינם שוים בשמא, דלפי הרשב"א וסיעתו הנ"ל שהחשש הוא שמא יבשלם ויתן האיפור טעם בהיתר, הדבר תלוי בטעמא ולא בשמא. ואילו לפי האיסור והיתר שהצריכו שישים כדי שיהא שיעור מועט, הדבר אינו תלוי בטעמא אלא בשמא [כך מפורש באו"ה הנ"ל].

תערובת מין בשאינו מינו בדרבנן שנשפך

הפוסקים נחלקו בנתערב איסור דרבנן מין בשאינו מינו ונשפך, וא"א לדעת אם היה שישים דאמרינן בזה דספיקא דרבנן לקולא, האם צריך להטעימו לקפילא נכרי, שמא יאמר שיש בזה טעם איסור ויש להחמיר על פי דבריו, או דאין צריך ואפשר להקל מדין ספיקא דרבנן:

- א. הכרתי ופלתיו כתב דצריך להטעים לקפילא, דאף שאין אנו סומכין על קפילא להקל מ"מ סומכין להחמיר. והביאו החכמת אדם [כלל נא סי"ד], וכתב דדבריו נראין נכונים.
- ב. הפמ"ג [במ"ז סוס"ק ג] כתב דאין צריך להטעים לקפילא, דכיון שאנו נוהגים שלא לסמוך כלל על גוי, ממילא הו"ל כלא אפשר לברורי.

בישול בשר עוף בחלב וספק אם יש שישים

בשו"ע מבואר שאם בישל איסור והיתר ונשפך באופן שא"א לשער אם היו שישים בהיתר נגד האיסור, מקילין בתערובת מין במינו שהיא מדרבנן, ומחמירין בתערובת מין בשאינו מינו. ונחלקו הפוסקים במקרה שבישל בשר עוף בחלב ונשפך ויש ספק אם היו שישים בחלב כנגד הבשר [שאו החלב מותר], או שלא היו שישים [דאז החלב אסור מדרבנן כדין בשר עוף שנתבשל בחלב, וכנ"ל סי' פז]:

- א. דעת התורת חטאת להחמיר בזה, וכן מסיק הט"ז [ס"ק ה]. וביאר הט"ז את סברת התורה חטאת, דס"ל דכשם שהחמירו [בסי' פט] באכילת גבינה אחר בשר עוף וגזרו אטו בשר בהמה, כך גזרו בזה אטו נשפך בבשר בהמה.
- ב. הש"ך [ס"ק ז] היקל בזה כשאר ספק דרבנן, וכן כתב הפר"ח.

להלכה: כתב הפמ"ג, דהמוקל בהפסד מרובה כהש"ך לא הפסיד, ובחכמת אדם [כלל נא סעיף יד] כתב בפשיטות להקל כש"ך. 8.

❦ ביאורים והערות ❦

8. תוספת עיון

האם מן התורה בטל מין במינו ברוב או דבעינן פי שנים

מלשון השו"ע מבואר שלענין תערובת מין במינו סגי ברוב כדי לבטלו מן התורה. וכן כתב הפר"ח [סי' קט ס"ק ד]. והרמב"ם [פט"ו ממאכ"א ה"ד] כתב וז"ל, נפל חלב הכליות [שהוא איסור] לחלב האליה [שהוא היתר] ונימוח הכל, אם היה חלב האליה כשניים בחלב הכליות הרי הכל מותר מן התורה, עכ"ל. ומבואר דבעינן שיהא פי כפליים בהיתר. וכ"כ בשו"ת הרשב"א [סי' פח], והוסיף הרשב"א דנראה לחלק בין תערובת לח בלח לתערובת יבש ביבש, דבלח בלח בעינן מן התורה כפליים בהיתר, משא"כ בתערובת יבש ביבש, סגי מן התורה ברוב [וכגון אם נתערבו שתי חתיכות איסור בשלש חתיכות של היתר]. ועיין בב"י [או"ח סי' תנה ס"ד] לענין דין מים שלנו, שהביא דבסמ"ק מבואר דבעינן שיהא בהיתר כפליים מהאיסור. והרא"ה בבדק הבית כתב גם לגבי תערובת יבש ביבש [טבעות שנתערבו בטבעות] דבעינן שיהא בהיתר כפליים.

אמנם הפר"ח הנ"ל [בסי' קט ס"ק ב] הביא הרבה ראיות דסגי ברוב וא"צ כפליים בהיתר, וכתב דלשון הגמ' [גיטין דף צד:] שכתבה "חד בתרי" אינה בדוקא. ועיין בפמ"ג [בפתיחה להלכות תערובת ח"א פרק א מד"ה והנה] שהאריך בזה, וכתב דפשוט שמן התורה סגי ברוב וא"צ כפליים, וכדחזינן בסנהדרין דאם עשרה מחייבים ואחד עשרה מזכים אמרינן בזה אחרי רבים להטות. [וע"ע בשו"ת חת"ס סי' צט ד"ה וע"ד].

קנין הלכה

נתערב איסור מינו באינו מינו ויש ביחד שישים

בדין תערובת איסור מינו שנתערב באינו מינו דאם יש שישים בטל האיסור, כתבו הפוסקים [וכן מפורש ברמב"ם (פט"ו ממאכ"א הכ"ב)] שמצדדים שישים מכל ההיתר בין ממינו בין משאינו מינו, דסו"ם הטעם של האיסור מתפור בשישים ואינו נרגש. [ואין זה דומה לדינא דגמ', דלמ"ד מין במינו אינו בטל, מ"מ אם נפל איסור למינו ולשאינו מינו, אמרינן סלק את מינו כמו שאינו ואינו מינו רבה עליו ומבטלו, ולא מצרפינן את מינו לבטל את טעם האיסור, דדין הגמ' שאני משום שלמ"ד מין במינו אינו בטל היינו משום דלהך מ"ד מינו דהיתר מחזק את האיסור ואינו יכול לבטלו, ולכן גם אינו מצטרף לשישים כדי לבטלו]. ועיין בהערה מה שהבאנו מהפמ"ג.⁹

כתבו הפוסקים דמה שמקילין בספק דרבנן בנשפך הוא דוקא אם חתיכת האיסור לא נשארה בקדירה, דאם נשארה בקדירה גם לאחר שנשפך התבשיל והוא עדיין חם הרי היא נותנת בו עכשיו טעם, וכיון שעכשיו אין שישים ה"ז אסור.¹⁰

בדברי השו"ע בתערובת עם מינו ושאינו מינו

- א. כתב השו"ע ומקורו בדברי הרשב"א, דאם נתערב איסור במינו ובשאינו מינו, ורבה מינו דהיתר על האיסור, אין בזה איסור תורה, אף במקום שידוע שאין שישים כנגד האיסור, ונמצא שההיתר שאינו מינו קיבל טעם מהאיסור. והטעם משום דאמרינן סלק את אינו מינו, ומינו רבה עליו ומבטלו, [ולכן אם נשפך ויש ספק אולי היה שישים כנגד האיסור, אמרינן בזה ספיקא דרבנן לקולא].
- ב. והשו"ד [ס"ק ה] נחלק וכתב דכל זמן שאין שישים ה"ז איסור תורה, שהרי האיסור נותן טעם באינו מינו וטעם כעיקר דאורייתא.

להלכה: ה"ז [ס"ק ה] וכן המנחת יעקב נקטו כהשו"ע לקולא. אבל בשו"ת חת"ם [סי' פז] כתב לחוש לדברי הש"ך, וכן כתב

ביאורים והערות

וע"ע ביד יהודה [סי' קט ס"ק ד] שהביא מגמ' בכורות [דף כב] דסגי ברוך אף לגבי תערובת לח בלח.
9. עיין בפמ"ג [במ"ז ס"ק ג ובפתיחה ח"ג פ"א ד"ה נסתפקתי] שנסתפק בדין טעם כעיקר באופן שנפלו כזית בשר נבילה וכזית בשר שחוטה לתוך שישים זיתים היתר של ירקות, האם אמרינן דכיון שהאיסור לבדו לא היה נותן טעם בירקות, נמצא שטועמין את האיסור ואין הוא בטל.

וכתב שהכרתי ופלתי [אות ח] כתב בפשיטות להיתר, והפמ"ג עצמו לא פשיטא ליה דין זה כלל. [והוסיף הפמ"ג דאף שברמב"ם (פט"ו ממאכ"א הכ"ב) מפורש להיתר, י"ל שהרמב"ם לשיטתו אזיל דס"ל דטעם כעיקר דרבנן, אבל אנן דקיי"ל טעם כעיקר דאורייתא, י"ל דאסור כה"ג].

אמנם כבר מפורשים הדברים להיתר בר"ן [ע"ז דף לו. בדפי הרי"ף] בשם הירושלמי. והטעם משום דלא נאמר דין טעם כעיקר אלא כאשר באיסור לבדו יש כדי ליתן טעם ולא מהני ההיתר לחזק את האיסור ולהחשיכו כנותן טעם.

[ובאופן שחתיכת בשר ההיתר גדולה יותר מאשר חתיכת האיסור מודה הפמ"ג דבכה"ג אין איסור].

10. תוספת עיון

עיין בגליון מהרש"א [אות כב] שהקשה, באיסור שנתערב באינו מינו ונשפך ואין יודעים אם היה שישים, למה אמרינן דהוי ספיקא דאורייתא, הרי הוי ס"ס בדאורייתא, ספק אם הלכה כרש"י והרמב"ם דטכ"ע דרבנן, או כר"ת דטכ"ע ד"ת, ואף את"ל דהלכה כר"ת, אולי היה שישים בהיתר ולא היתה נתינת טעם, והו"ל ס"ס לגבי דין דאורייתא, ולגבי דין דרבנן די בספק אחד אם היה שישים. וכתב הגליון מהרש"א דאין עושיין ס"ס מהמחלוקת של הראשונים בדין טכ"ע, משום דכבר עשאוהו כודאי לחוש לר"ת דטכ"ע ד"ת. [ועיי"ש שהביא מהפמ"ג בפתיחה שמסתפק אם נקטינן להלכה דטכ"ע אסור מהתורה גם לקולא, עיי"ש בציוור של הפמ"ג].

קנין הלכה

החכמת אדם [כלל נא סט"ו] להחמיר כהש"ך, אלא אם הוא הפסד מרובה וצורך מצוה. ובביאור דעת הרשב"א, כתבו הכרתי, הפמ"ג, [מ"ז ס"ק ה], החוות דעת [דין ד] והחזו"א [סי' כו ס"ק ב] שהוא סובר דכיון שגם ההיתר נותן טעם באינו מינו ונתינת הטעם היא ע"י מוחל היוצא מהבשר, נמצא שהמוהל היוצא ממינו דהיתר ונכנס לאינו מינו רבי על המוחל היוצא מהאיסור, וממילא יש כאן ביטול ברוב. 12 11

סעיף ג

הנידון של סעיף זה הוא אם ספק הנובע מחמת חסרון ידיעה הוא בגדר ספק [ואמרינן בו דספק דרבנן לקולא], או שאין זה בגדר ספק ואין מקילין בספיקו.

נידון זה נמצא בראשונים בכמה אופנים חלוקים, ואמרו בו סברות שונות:

- א. לשון ספר התרומה [סי' מט], הסמ"ג [לאוין סי' קמ] והמרדכי [ע"ז סי' תתנד] הוא, שאם המים וחתיכות ההיתר לפנינו ואינו יודע לשער או למדוד אם יש שישים, אין לומר כאן דהוי ספיקא דרבנן, שהרי דבר שחכם יכול לברר ולשער אינו קרוי ספק, דדעת הטפשים אינו כלום.
- ב. הרשב"א [בתורת הבית הקצר בית ד' שער א, דף ז:]: כתב, וז"ל "כשהם לפנינו [פירוש כשהאיסור וההיתר לפנינו], ולא עמדנו על שיעור פליטתו הולכין בו להחמיר אפילו בשל דבריהם, ולכן כחל שנפל לתוך קדירה של בשר ולא

ביאורים והערות

11. תוספת עיון

עיינן בפמ"ג [ש"ד ס"ק ח], ובחוות דעת [סוס"ק ד] ובחכמת אדם [כלל נא סט"ו], שהקשו על הביאור הנ"ל של הכרתי והפמ"ג בדעת הרשב"א, דמנלן שההיתר והאיסור פולטים מוהל בשווה, שנאמר דאם מינו דהיתר רבה על האיסור יוצא ממנו יותר מוהל, אולי לא פלטו שניהם בשווה, וממילא לא בטלה פליטת האיסור ברוב והיא נותנת טעם באינו מינו. וכתב החזו"א [סי' כו ס"ק ב ד"ה ועוד] דמין אחד שנחלק לשתי חתיכות ונפלו ב' החתיכות לקדירה אחת, וזמן בישולם אחד וחזוק בישולם אחד, ודאי פליטתם שוה כיון שהמוטעם אחד, ורק אם חתיכת ההיתר כחושה וחתיכת האיסור שמינה, אז יש לחוש שמא לא פלטו בשווה.

12. תוספת עיון

ספק דאורייתא שנתגלגל ונעשה ספק דרבנן

עיינן בפמ"ג [במ"ז ס"ק ג] שכתב, שאם נפל איסור לאינו מינו ויש ספק אם היה שישים בהיתר ונשפך מהתערובת, ומעתה א"א לשער אם היו שישים, ומחמירין בזה כספק דאורייתא, אם מעתה נתרבה בשוגג ההיתר באופן שיש בודאי שישים נגד האיסור, אך אין שישים כנגד כל התערובת הראשונה, אמרינן דיש להחמיר בזה כאילו לא היה בתערובת הראשונה שישים ונעשה ההיתר נבילה, ובעינין ס' כנגד כל ההיתר, דכיון שהספק נולד בדאורייתא והחמירו בו, מעתה אין להקל אף שהספק נתגלגל לספק דרבנן. והקשה רע"א [בשו"ת סי' מט], דלכאורה הפמ"ג סותר דברי עצמו במש"כ להלן [ס"ק ה], עיי"ש שהביא את דברי הט"ז שאסר כשנפל איסור לאינו מינו ונעשה נבילה ויש ספק אם היו שישים, ואח"כ ניתוסף מינו בהיתר באופן שבודאי היה רוב היתר ממינו, ואח"כ נשפך ויש ספק אם היו שישים, והקשה הפמ"ג למה אסר הט"ז, והרי לגבי גוף האיסור הוי ספק דרבנן ולקולא, שהרי כבר רבה עליו מינו דהיתר, ולגבי דין חנ"נ, הא הוי ספק דרבנן ולקולא. והקשה רע"א למה כאן לא תירץ הפמ"ג דהוי ספק שנתגלגל מדאורייתא לרבנן. וכתב ליישב, דסובר הפמ"ג דדין זה של ספק דאורייתא שנתגלגל לרבנן נאמר רק באופן שהספק נולד בדאורייתא והכרענו להחמיר בספיקו, דמעתה אף אם ייווצר מצב שבו בודאי אין איסור תורה והוי רק ספק דרבנן יש להחמיר, אך אם הספק לא נולד בזמן שהיה נידון דאורייתא רק בזמן שכבר נתגלגל לרבנן, בזה הוי ספק דרבנן ולקולא. ומעתה נקט רע"א דסובר הפמ"ג דכאשר נפל איסור לאינו מינו ולא ידענו אם היו שישים באינו מינו, אין זה עדיין בגדר לידת הספק, שהרי אפשר למדוד עכשיו, ורק כאשר נשפך התבשיל וכבר א"א למודדו אז נולד הספק.

ממילא בציוור של המ"ז [ס"ק ב] איירי שנתערב באינו מינו ונשפך ואח"כ נתוסף מינו, דבזה כשנולד הספק עדיין היה ספק דאורייתא, ממילא מחמירין בספיקו וקם דינא. אך בציוור השני התבשיל נשפך רק אחרי שניתוסף מינו דהיתר אשר רבה על האיסור, ונמצא שבזמן שנשפך שהוא זמן לידת הספק כבר היה הנידון רק ברבנן, והו"ל ספק דרבנן ולקולא.

קנין הלכה

- עמדנו על שיעור החלב שנפל ממנו, משערין בכל הכחל אף שאיסורו מדבריהם", עב"ל.
- ג. הר"ן [בפרק גיד הנשה דף לה: סוף הדיבור הראשון], והב"י והש"ך [ס"ק ט] מביאו, כתב בתחילה את הדין שבנשפך תולין להקל באיסורין דרבנן, ואח"כ הוסיף וז"ל "ואע"ג דגבי כחל אמרינן דבכוליה משערינן, דאי במאי דנפיק מיניה משערינן מנא ידעינן דמשמע דלחומרא אזלינן, ה"מ בדבר שא"א לעמוד עליו, דאי אזלינן לקולא יהיו כל האיסורין בספק, וכל אחד ואחד ישער במה שנראה בעיניו ולפיכך ראו חכמים להשוות מידותיהן, אבל במה שאינו בא אלא באקראי בעלמא כגון אם נשפך הרוטב וכיוצ"ב, אזלינן לקולא" עב"ל.
- ד. הב"י [ס' קצ סוף סעיף מו] הביא את שיטת הראב"ד שכתב לענין טומאת כתמים, דצריך לבדוק את הכתם אם מקדיר [וטמאה] או מגלד [וטמאה], וסיים דלפי"ז אפילו אם אין ידוע אם מקדיר או מקלד חוששין לה וטמאה, שאין זה כספיקא דרבנן, דספק הבא ממיעות ההכרה אינו ספק, דאם אין זה בקי ומכיר, אחר יכיר עב"ל.
- והט"ז [ס"ק ו] הביא את הנידון של סה"ת והמרדכי, והוא הציור המובא בשו"ע שהאיסור לפנינו וא"א לעמוד על שיעורו, והקשה על זה מדברי הרא"ש והטור בענין סירכא, שבזמננו אמרינן דאין אנו בקיאים לבודקה בפושרין ובנפיתה, ועוד האריך הט"ז בזה.¹³

והעולה מדברי הט"ז בנידון ספק דחסרון ידיעה:

- א. ספק של חסרון ידיעה לאנשים מסויימים, אך אנשים אחרים חכמים יותר או מומחים יותר יכולים לבררו אינו בגדר ספק ואין מקילים בו כספק דרבנן, וכן אין מצרפין ספק כזה לספק ספיקא.
- ב. ספק חסרון ידיעה לכל העולם, [כגון בזמננו שאין מי שבקי בבדיקת סירכת הריאה בפושרין] נחלקו בו הרא"ש והטור עם הרשב"א אי חשיב ספק. שיטת הרא"ש והטור דהוי ספק, ומקילין בו בדרבנן וכן מצרפין לס"ס, ושיטת הרשב"א דלא חשיב ספק, ומשמע בט"ז שנקט לעיקר כהרא"ש והטור. [אמנם הפמ"ג מציין לדברי הט"ז (בס"י נג ס"ק ח) לענין סכין דנשמט הגף, שהביא מהמרדכי בשם ה"ג דאין זה ס"ס גמור כיון שהוא נובע מחסרון בקיאות שלנו, וכתב הט"ז דלכן החמיר שם הרמ"א].
- ורק לגבי כחל כתב הט"ז דכיון שזהו ספק ברור שיש לו קצבה, שיש שיעור שבו נפקינן מספק [אם משערין בכלול] לכן מחמירים, משא"כ בספק טריפה דלהך צד שמחמירים כולו אסור, בזה נקטינן לקולא.
- הדרכי משה [ס' נג סוס"ק ב, וס' נז ס"ק יא] נקט דגם דבר שהוא בגדר חסרון ידיעה לכל העולם, [כגון בעניני טריפות הטעונות בדיקה ואין אנו בקיאים לבודק], הרי זה בגדר חסרון חכמה ואין להקל בספיקו, אף שבעלמא נקטינן

ביאורים והערות

13. תוספת עיון

ונמצא שהראשונים נקטו את הלשון של "דעת שוטים" או "ספק הבא ממיעות ההכרה" לגבי מצבים שהאדם הזה אינו יודע להכריע אך מסתבר שאחרים יודעים להכריע, וכלשון סה"ת הנ"ל לענין חתיכה הנמצא לפנינו ואין אנו יכולים לעמוד על שיעורה, וכלשון הראב"ד הנ"ל מהב"י [יו"ד סי' קצ] אך לא מצאנו לשונות כאלו בראשונים לענין ספק שיש לנו כמה טעם נפלט מהחתיכה או כמה חלב נפלט מכחל, שהרי אלו הם ספיקות כלליים ששום אדם אינו יכול לפושטם. [ומה שכתב הרשב"א בענין שיעור הפליטה שמחמירים בו וכדמצינו בכחל, יתכן שהוא כעין סברת הר"ן, שספק זה בשיעור הפליטה אינו ספק הבא באקראי אלא ספק קיים תמיד, וראו חכמים לנכון להשוות מידותיהם ולהחמיר בו. אולם הש"ך [ס"ק ט] השתמש בסברא של "דעת שוטים" גם לגבי ספק בשיעור פליטה, ומבואר בש"ך שיש בראשונים שתי סיבות חלוקות בנידון שיעור הפליטה, סברת סה"ת והמרדכי שזו "דעת שוטים", וסברת הר"ן שהשוו חכמים מידותיהם. ונראה מדעת הש"ך דלא ס"ל את חילוקו של הט"ז בין חסרון ידיעה לאדם פרטי ובין חסרון ידיעה לכל העולם, כגון בספק בשיעור הפליטה, אלא בכל גווניו סובר שאין זה בגדר ספק. וכן מבואר גם בדברי הש"ך [בנקה"כ על הט"ז ס"ק ו] בנידון סירכא בריאה, שהש"ך כתב שדברי הט"ז דחוקים.

קנין הלכה

כר"ה דאמר שאם נשחט הבהמה או העוף ואח"כ נולד בהם ספק טריפה, אמרינן דכבר הותרה השחיטה. ומקורו במרדכי [חולין סי' תרמח].

אמנם הוסיף הר"מ [סי' נו סוס"ק טו] בשם התנה"ד, שבמקום שמצטרף ספק נוסף להספק הראשון [הנובע מחמת שאיננו בקיאות בבדיקה] יש להקל, דבס"ס מקילינן אף בלי בדיקה.

גם מדברי הש"ך [בנקה"כ על הט"ז ס"ק ו] משמע דס"ל דגם בספק לכל העולם הוי בגדר חסרון ידיעה ואין להקל. וכן מבואר בש"ך [סוס"י קי בכללי ס"ס אות לד], ועיי"ש שכתב דגם לא מצרפינן ספק זה לס"ס.

להלכה: כתב הפמ"ג [במ"ז ס"ק ו וכן בש"ד סי' קי על כללי ס"ס ס"ק לד] דיש להבחין בזה בין אופנים שונים:

- א. ספק חסרון ידיעה לחכם אחד, או שיש לו ספק בהוראה לא מיקרי ספק כלל.
- ב. ספק חסרון ידיעה לכל העולם, שאין חכם בדורנו שיכול לבררו, יש להקל בהפסד מרובה.
- ג. ספק כמה נפיק מיניה וכגון בכחל, וכן ספק כמה בלעה קדירה, לא הוי ספק כלל, וכמענת הר"ן דא"א להקל בזה, משום דכל אחד יבוא לשער לפי אומד דעתו, ולכן בין לענין ספק דרבנן ובין לענין ס"ס לא מיקרי ספק.

סעיף ד

מקור הדין של השו"ע הוא בטור בשם הרשב"א, [והובאו דברי הרשב"א בסעיף הקודם], דכיון שא"א לעמוד על שיעור הפליטה, לכן יש להחמיר כנגד כל החתיכה.

וכתב הרשב"א דמטעם זה מחמירים גם לגבי קדירה או כף שבלעו איסור, לשער כנגד כל הקדירה וכנגד כל הכף שנתחבה בקדירה כיון שאין אנו יודעים לשער כמה בלעו.

מה שכתב השו"ע שאין חילוק בין קדירת חרס וקדירת עץ או מתכת, עיין ש"ך [ס"ק יב] שבא לאפוקי משיטת הראב"ד [המובא בב"י] שסובר דלא כהרשב"א הנ"ל בשני ענינים:

א. הראב"ד סובר שיכולין אנו לשער באומד יפה כמה איסור נבלע בקדירה ויצא ממנה בזמן הבישול, ולכן א"צ לשער כנגד כל האיסור.

ב. עוד סובר הראב"ד דכל זה דוקא בכלי עץ או מתכת, שאסור להוציא מהן את האיסור הנבלע בהם ע"י הגעלה, ולכן

אנו הנים את הכלי לחוד ואת האיסור הבלוע בו לחוד, ומשערין רק באיסור שנפלט ממנו, אך בכלי חרס שא"א להפריד ממנו את הבלוע בו, הרי זה כאילו הכלי עצמו עם ההיתר והאיסור הבלועים בו נעשים איסור, ולכן משערין

בכולו, וכעין דין חנ"ג.¹⁴

והרשב"א חלק על הראב"ד ונקט דאין אנו בקיאות כלל לשער כמה נפיק מיניה, ולכן בכל סוגי הכלים משערין בכל עובי הכלי.

כלי שבלע איסור ע"י מליחה

כתב הרמ"א, שכלי שבלע ע"י מליחה ולא ע"י אש אינו נאסר אלא כדי קליפה, ולכן אם אח"כ בישל בו היתר שרי בשישים כנגד הקליפה.

ביאורים והערות

14. וראה להלן בש"ך [ס"ק כא] שכתב, שלא אמר הראב"ד דכלי חרס חדש שבלע איסור נעשה הכלי עצמו נבילה אלא רק באופן שבלוע בכלי היתר, דאז כאשר נבלע גם איסור נעשה ההיתר הבלוע בו נבילה, וכיון שההיתר והאיסור מובלעים בכלי וא"א לפולטן ממנו כיון שהוא כלי חרס, ה"ז כאילו הכלי עצמו נעשה נבילה ומשערין בכל הכלי.

קנין הלכה

ועיין בש"ך [לעיל סי' צא ס"ק ח], שלמד מזה דלא כפשטות דברי הרמ"א [סי' צא סעי' ד] שבכל מקום שצריך קליפה שרינן בדיעבד אם לא קלף. והש"ך נחלק על הרמ"א וכתב, דאם הבשר שנאסר כ"ק לפנינו ואפשר לקולפו, בעינין ס' כנגד הקליפה. והביא הש"ך דרך מבואר מהרמ"א [כאן] גבי כלי שנאסר כ"ק דבעינן שישים כנגד הקליפה. ומשמע מסתימת דברי הרמ"א שע"י מליחה גם איסור שמן אינו נבלע בכלי יותר מכדי קליפה, [אף שבמאכל מפעפע איסור שמן בכולו גם ע"י מליחה, מ"מ כלי קשה לבלוע ולכן אינו נאסר אלא כ"ק].¹⁵ ומשמע ברמ"א שגם כלי חרס אינו נאסר אלא כ"ק אף באיסור שמן.

כלי שבלע איסור ע"י כבישה

עיין בש"ך [ס"ק יג] שהביא מהתורת חמאת שכבישה מבליעה לכל עובי הכלי [ולא רק כדי קליפה], וכן נקט להלכה הפמ"ג [במ"ז סי' קה ס"ק א]. וכתב החכמת אדם [כלל נו סי"א] שכתב, דהאיסור הכבוש בקדירה נבלע רק כנגד הרוטב ואינו מפעפע למעלה ממנו, ואין זה כאיסור המתבשל בקדירה דמחמורים לומר דאם בישל במקצת כלי מפעפע האיסור בכל הכלי. [עיין לעיל סימן צב ס"ה וסי' צד ס"א], ומשמע שאף איסור שמן אינו מפעפע בכל הכלי רק כנגד הרוטב. [אף שלגבי איסור שמן שנכבש עם מאכל נקטו הש"ך והפמ"ג [בסי' קה ס"ק א] שנבלע בכל המאכל, אף במה שמחוץ לרוטב, ועי"ש בהגהת רע"א שתמה על הש"ך].¹⁶

השו"ע מביא דעת י"א, שבכף של מתכת בלועה מאיסור שנתחבה לתבשיל יש לשער כנגד כל הכף, גם כנגד החלק שלא נתחב בקדירה, והובא דין זה לעיל [סי' צד ס"א] ומשמע בשו"ע שלענין קדירה שנתבשל בה איסור צריך לשער בכל הקדירה, אף במה שמחוץ לרוטב. ועיין מה שהבאנו לעיל [בסי' צד ס"א] מדברי הפוסקים בזה, שדעת הפמ"ג [מ"ז סי' צב ס"ק א], רע"א [על הרמ"א סי' קכא ס"ו] והחו"ד [סי' צב ס"ק ח], דכאשר מבשל בקדירה וכולה חמה, בזה יש פעפוע אל כל הקדירה וגם נפלט מכולה, אף ממה שמחוץ לרוטב, משא"כ כף שהיא צוננת, אין נפלט אלא ממה שנתחב בקדירה.¹⁷

חלב שנפל לקדירה ואפשר להוציאו ע"י צינן

כתב הרמ"א, שאם נתערב חלב בקדירה ונתבטל טעמו בשישים, מ"מ צריך ליתן בקדירה זו מים צוננים כדי שיקפא החלב ויצוף, שכל תערובת שאפשר להוציא ממנה את האיסור צריך להוציאו. ונחלקו הפוסקים בביאור דין זה:

א. מדברי הכרתי ופלתי [ס"ק ו] משמע, שדין זה אינו אלא מדרבנן, וכעין דין דבר שיש לו מתירין. ולכן כתב שאם ע"י הצינן יתקלקל התבשיל אין צורך לצינן.

ב. הפמ"ג [מ"ז ס"ק ז] דן על דברי הכו"פ האלו, וכתב, די"ל דכיון שאפשר להכיר את החלב ע"י צינן, א"כ הוי כאילו

ביאורים והערות

15. ואף שהפמ"ג [ש"ד ס"ק יג] הניח דין זה בצ"ע, מ"מ בסי' צא [ש"ד ס"ק יח] כתב בפשיטות להקל, דגם איסור שמן אינו נבלע בכלי ע"י מליחה אלא כ"ק.

16. **תוספת עיין**

לענין כלי שנכבש בציר שיעור כדי שיתנונו על האור וירתיח [ולא נכבש מעל"ע], הביא הפמ"ג [בש"ד ס"ק יג] דנחלקו בזה הפוסקים: א. דעת הט"ז [סי' סט ס"ק מא] והש"ך [שם ס"ק סח], שגם בזה אינו מבליע בכלי אלא כ"ק. ב. והפרישה [שם] סובר שמבליע בכלי הכלי. ועיין בפמ"ג [סי' סט בש"ד ס"ק פב] שנסתפק בזה קצת.

17. ועיין מה שהבאנו שם מדברי המג"א [סי' תנא ס"ק כד] דס"ל שאין בישול פולט מהקדירה ממה שמחוץ לרוטב.

קנין הלכה

האיסור ניכר, וא"כ אין כאן ביטול ברוב כלל. וע"ע בגליון מהרש"א [אות לג] שכתב, שנראה דמדאורייתא אין כאן ביטול, וכעין מש"כ הר"ן [פ"ק דסוכה] בענין סכך פסול המעורב עם סכך כשר. גם ה"ד יהודה [בפירוש הקצר ס"ק יט] נקט דלא כהכו"פ אלא בכל גווני אסור התבשיל, וכן דעת הערוך השולחן [סעיף גז].

חלב שנתערב בקדירה ולא היו שישים נגדו והוציאו ע"י צינון

ע"ין במ"ז [ס"ק ז] ובש"ך [ס"ק טז] שפסקו דאם מתחילה כשהיה התבשיל חם לא היתה בהיתר שישים כנגד החלב, א"כ בלע ההיתר מהטעם של החלב, ולא יועיל מעתה לצנון את התבשיל ולהקפות החלב, דמ"מ טעמו של החלב נשאר בתבשיל, והביאו כן מהאו"ה בשם הראב"ן ומהתורת חמאת. וזה דלא כהגהת האו"ה שכתב, שע"י הקפאת החלב נותר התבשיל, ושהב"ח כתב כמותו לקולא. 18.

חתיכת איסור שנפלה לקדירה שהיה בה שישים נגדה והוציאו וחזרה ונפלה לקדירה אחרת

כתב הרמ"א ומקורו בספר איסור והיתר, דאיסור שנפל לקדירה ונתבטל הטעם בשישים וחזר ונפל לקדירה אחרת, בעינין שישים כבתחילה.

בטעם דין זה מצינו ב' דעות באחרונים:

- א. בשו"ת נודע ביהודה [סי' כח] כתב, דאנו מסופקים שמא לא נפלט כלל טעם בקדירה הראשונה, או שנפלט רק מעט טעם, וכל עיקר הטעם נפלט בקדירה השנייה, ולכן אסרינן את כל הקדירות. 19
- ב. החוות דעת [סי' קה ס"ק טז] כתב דיש בכח חתיכת איסור אחת להטעים כמה קדירות בזו אחר זו. ובהגהת אמרי ברוך על החו"ד הקשה דא"כ למה בעלמא מהני שיעור שישים בכל האיסורים, ניהוש שחתיכת האיסור הטעימה, וחזרה והטעימה ע"י שנתנה טעם, דמאי שנא קדירה זו מקדירה אחרת.

חתיכת איסור שנפלה ב' פעמים לקדירה אחת שהיה בה שישים נגדה

כתב הרמ"א, שחתיכת איסור שנפלה ב' פעמים לקדירה אחת שהיה בה שישים נגדה אינה אוסרת את הקדירה. וע"ין לעיל [סי' ס"א]

❦ ביאורים והערות ❦

18. תוספת עיון

ע"ין בספר ביד יהודה [סוף סי' עז בפ"י הארוך סוס"ק יג] שכתב, שנידון זה של הפוסקים אם הקפאת החלב מהניא להתיר התבשיל כשלא היו בו שישים תלוי במחלוקת כללית בדיני תערובת, האם בתערובת לח בלח כשהן חמים יש גם נתינת טעם מהאיסור להיתר, או שאין נתינת טעם רק דמתערבין זה בזה. וכתב ה"ד יהודה שנחלקו בזה הראשונים [בגמ' דף קיב]. בענין דם המנטף בשעת הצלייה עם השומן, שאפשר לקבלו בכלי וליתן בכלי מלח וע"י"ז יפרד הדם מהשומן ויבלע במלח, שהרמב"ן והרשב"א כתבו שבתערובת לח בלח אין נתינת טעם רק תערובת, ועל ידי המלח נפרד הדם מן השומן וניתר השומן, אך תוס' והרא"ש כתבו טעמים אחרים להיתר השומן. ולכן כתב ה"ד יהודה שלדינא אין להקל, דיש לנו לנקוט כהסוכרים דיש פליטת טעם גם בלח בלח. [אמנם ע"י"ש שהוסיף, שאם התערובת צוננת אלא שנכבשו זה בזה כד שעות, אין נתינת טעם בלח ע"י כבישה, והביא לזה ראיה דמתירין חמאת גויים (סיק קטו) משום שחלב טמא אינו עומד, ואין חוששין שמא נכבש חלב טמא עם הטהור].

גם בספר אמרי ברוך כתב בטעם של ההגהת או"ה והב"ח, שהוא על פי הרמב"ן והרשב"א [דף קיב הנ"ל]. ועוד כתב האמרי ברוך ד"ל באופן אחר, דס"ל דהטבע של צינון החלב הוא שגם טעם החלב נמשך ויוצא מן הרוטב יחד עם החלב עצמו, וא"כ אף להך צד שיש נתינת טעם בלח בלח, מ"מ טעם זה נמשך ויוצא בזמן שנקפא החלב.

19. ואין אומרים בזה ספק דרבנן לקולא, וכשם שנתבאר לעיל [ס"א] דאף דלא ידעינן כמה טעם נפיק מיניה, מ"מ לא חשיב ספק לענין ספיקא דרבנן לקולא או לענין ס"ס.

קנין הלכה

צב בתוספת עיון אות ז] שהבאנו את הקושיא למה לא ניהוש שהחתיכה פלטה את הטעם שלה לתבשיל ונבלע מהתבשיל לתוכה ונעשה נבילה, ואח"כ כשחזרה ונפלה נפלט הטעם הזה לתוכה, ויאסר התבשיל כיון שאין בו שישים כנגד שתי הפליטות הנ"ל [ובעין מה שהקשו (דף קח:)] גבי כזית בשר שנפל ליורה של חלב]. והבאנו שם את תירוצי האחרונים:

א. הגר"א [כאן ס"ק ב] כתב, שמכיון שהפליטה השנייה בציוור זה היא לעולם מין במינו, ומין במינו אינו אסור אלא מדרבנן, לכן לא גזרו בזה חכמים.

ב. מהפמ"ג [במ"ז סי' צג ס"ק ב] משמע, דהטעם להיתר זה הוא משום, שהחשש שמא נפלטו נט חלקים מהאיסור אל התבשיל ונבלעו נט חלקים היתר כנגדם ונאסרו, ושוב נפלטו לתבשיל הוא חשש רחוק, ולא חיישינן ליה בדרבנן.

סעיף ה

הנידון שבסעיף זה הוא אם הבלוע בכלי נעשה נבילה, והיינו שאם יש היתר בשיעור כמה זיתים שנבלע בכלי ולא עברו עליו כ"ד שעות, ועכשיו נבלע בכלי זה כזית איסור, ואח"כ בישל בו היתר, דאם הבלוע נעשה נבילה צריך שישים בתבשיל כנגד כל מה שבלוע בכלי דכולו נעשה נבילה, ואם אין הבלוע נעשה נבילה די בשישים נגד כזית האיסור. ונחלקו בזה הראשונים:

א. הרשב"א סובר דהבלוע נעשה נבילה.

ב. והרמב"ן [מובא בר"ן דף לה בדפי הרי"ף] סובר דאין הבלוע נעשה נבילה, וכן דעת הראב"ן.²⁰

להלכה: השו"ע כתב בסתמא כהרשב"א [והביא את דעת הרמב"ן רק כ"א], וראה עוד להלן בשם הש"ך והפמ"ג.

מחלוקת נוספת שהובאה בפוסקים היא בדין בלוע בכלי חרס:

א. דעת הרשב"א והרמב"ן, שאין הברדל בין בלוע בכלי עץ ומתכת שאפשר להפליטו מהכלי ע"י הגעלה, לבין בלוע בכלי

חרס שא"א להגעילו, להסוברים שהבלוע נ"ג הרי זה גם בכלי עץ ומתכת, ולהסוברים שאינו נ"ג ה"ז אף בכלי חרס.

ב. דעת הרא"מ ממוין, [בעל היראים, הובא במדרכי ריש סימן תרעט] דיש לחלק בין כלי עץ ומתכת שהבלוע יכול לצאת

מהם ע"י הגעלה לבין כלי חרס שא"א להגעילם, דכיון שבגמ' [דף קט] תלו את דין חנ"ג בדין אפשר לסוחטו, דאם

אפשר לסוחטו מותר אין דין חנ"ג, ה"נ לגבי כלים, כלי חרס שא"א להפריד מהם את הבלוע אמרינן בהן חנ"ג, משא"כ

כלי עץ מתכת.

ונחלקו הפוסקים בביאור דברי המדרכי בשם הרא"ם:

ביאורים והערות

20. בטעם הא דאין הבלוע נעשה נבילה כתב הרמב"ן [דף צז:]: "דלא אשכחן לומר חנ"ג ככה"ג דבלוע", ולכאורה כוונתו דרק לגבי אוכל בעין אמרינן חנ"ג ולא לגבי בלוע. ובתרומת הדשן [סימן קפג] הביא מדברי השערי דורא שאין בבלוע חנ"ג, כשם שמצינו לענין טומאה וטהרה דטומאה בלועה אינה מטמאה טהרה בלועה, ה"נ איסור בלוע אינו אסור היתר בלוע. ובחזו"א [ט"ז ס"ק ג] כתב דטעם זה צ"ב, דמה ענין טומאה בלועה שגזרה בה תורה שאינה מטמאה לדיני חנ"ג במאכלים.

והפמ"ג [מ"ז ריש ס"ק ת] הביא את הטעם הנ"ל, והוסיף במוסגר טעם אחר, ד"ל דלא הוי דרך בישול. וכוונתו, דכיון דדין חנ"ג בשאר איסורין הוא גזירה אטו בשר בחלב [וכמ"ש הר"ן] ובבשר בחלב בעינן שיהא דרך בישול, לכן נתינת טעם של בלוע בבלוע לא הוי דרך בישול, ואין לגזור בה אטו בשר בחלב.

והחזו"א [שם ד"ה ועיקר] כתב, שנראה שעיקר טעמו של הרמב"ן שאין חנ"ג בבלוע הוא משום שכל זמן שהוא בלוע בכלי הרי הוא בטיל אגב הכלי, ולא חשיב שם אוכל ומשקה להיאסר מדין בשר בחלב. ולפי דברי החזו"א דין זה נאמר רק בכלי, אך אם יהא טעם בשר בלוע באוכל וייבלע אח"כ טעם חלב באותו אוכל יאמר בזה דין חנ"ג אף להרמב"ן, כיון שאין כאן ביטול אגב כלי.

קנין הלכה

- א. הרמ"א [בסעיף זה] וכן הט"ז [ס"ק ח] ביארו, דאף כלי חרס חדש שלא בלוע בו דבר מאכל כלל, מ"מ אם יבלע עתה כזית איסור אמרינן דנעשה כל הכלי נבילה, ואם יבשל מעתה דבר מאכל בכלי זה בעינן שישים נגד כל הקדירה.
- ב. הש"ך [ס"ק כא] כתב, דלא יעלה על הדעת לומר שעצם חרסי הכלי נעשים נבילה. ועיין בחו"ד [סק"ו] שהטעם זאת, דהא אפילו גיד הנשה שנפל לקדירה אין צריך שישים כנגדו למאן דס"ל דאין בגידים בנותן טעם, וכ"ש שהחרס אינו נעשה נבילה להצריך שישים נגדו. אלא מפרשים הש"ך [והמהרש"ל והב"ח], והגר"א [ס"ק כו], דרק כאשר בלוע מאכל בכלי, אז אמרינן דאם נבלע איסור נעשה הבלוע נבילה, כיון שהיא כלי חרס גרע וא"א להפרידו ממנו ע"י הגעלה.

להלכה: כתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק כא] כהש"ך וסיעתו שאין להחמיר בכלי חרס חדש ולומר בו חנ"ג, וכן כתב החכמת אדם [כלל מד סעיף יח].

- ובגוף הדינים שבסעיף זה, עיין בש"ך [ס"ק יח וס"ק כא] ובפמ"ג [בש"ד ס"ק כא], והעולה מזה הוא:
- א. לענין בשר בחלב נקטינן שהבלוע בכלי נעשה נבילה, אף בכלי עץ ומתכת אשר אפשר להגעילם. ובמקום הפסד מרובה היקל הש"ך בכלי עץ. ומתכת שיש להם הגעלה ולא היקל בכלי חרס.
- ב. בשאר איסורין ג"כ נקטינן להחמיר שהבלוע נעשה נבילה, [לדעת הרמ"א דס"ל חנ"ג בשאר איסורין]. ובמקום הפסד [אף שאינו הפסד מרובה] בכלי עץ ומתכת יש להקל, ולגבי כלי חרס נחלקו הפוסקים: הפמ"ג [בש"ד ס"ק כא] משמע שנקט שהש"ך מיקל גם בכלי חרס בהפסד קצת, ואף שאינו מרובה. והחכמת אדם [כלל מד סעי' יח] לא היקל בכלי חרס אלא בהפסד מרובה.
- ועיין בספר בית מאיר שכתב, דבמקום הפסד מרובה בלא"ה יש להקל, שהרי נידון זה של בלוע הוא נידון של לח בלח, וכזה מבואר ברמ"א [סי' צב ס"ד] להקל בהפסד מרובה [בשאר איסורין ולא בבשר בחלב], אף כשאינו בלוע, וכ"ש הכא בבלוע.

סעיף ו

מקור הדין הוא בגמ' [דף צח.]. ההוא פלגא דזיתא דתרבא דנפל בדיקולא דבשרא, סבר מר בר רב אשי לשעוריה בתלתין פלגי דזיתא, א"ל אבוה לאו אמנא לך לא תלול בשיעורין דרבנן ועוד האמר ר' יוחנן חצי שיעור אסור מן התורה.

ומבואר בגמ' שאף לגבי דברים האסורים מדרבנן [כגון חצי שיעור למאן דס"ל דאסור מדרבנן] קפדינן לשער בשישים. וכתב הט"ז [ס"ק ט] דה"ה כאשר גוף האיסור הוא מדרבנן, והוסיף הפמ"ג [ש"ד ס"ק כג] דזה אף בתערובת מין במינו.

סעיף ז

גמ' חולין דף צז: ביצה בשישים וכו' עד דף צח. אבל טמאה לא. גמ' דף צח. אמר רב שמן בר אבא וכו', עד אתמר אמר רב חלבו אמר רב הונא ביצה בשישים והיא אסורה בס' ואחת והיא מותרת.

בגמ' מבואר שהחמירו חכמים בביצה יותר מבשאר איסורין, שכל האיסורים בטלים בשישים וביצה אינה כמילה אלא בשישים ואחד. בטעם חומרא זו נאמרו בראשונים שני טעמים:

- א. הרמב"ן [דף צז:] ועוד הרבה ראשונים כתבו, שהיות ויש ביצים גדולות וקטנות ואדם עלול שלא לשים לב שאין שישים כנגד הביצה הזו, לכן הצריכו שישים ואחת, ותוספת זו פותרתו מלשער כל ביצה וביצה.

קנין הלכה

ב. הרמב"ם [פמ"ו ממאכ"א הי"ט] כתב, שהיות וביצה היא בריה לכן עשו בה חכמים היכר והוסיפו בשיעורה. [ולא איירי לבטל גוף הביצה רק לבטל את פליטתה, ומ"מ החמירו חכמים בזה, כמבואר בב"י (סי' פו ס"ה)].
ועיין בב"י (סי' פ"ו ס"ה) ובש"ך [שם ס"ק טז] שהאריכו במחלוקת זו וכתבו כמה נפק"מ בין הטעמים הנ"ל.
עוד מבואר בגמ' הנ"ל דדוקא ביצת אפרוח נותנת טעם כשהיא מתבשלת בתבשיל [והראשונים הוסיפו דה"ה ביצה שיש בה טיפת דם], אבל ביצה רגילה שהיא אסורה, כגון ביצת עוף טמא או ביצת נבילה אינה אוסרת כלל כשנתבשלה בקליפתה [אמנם הרמ"א (בסי' פו ס"ו) הביא את שיטת סה"ת ועוד פוסקים שהחמירו בכל הביצים, וכתב להחמיר כמותם אם לא במקום הפסד מרובה], ועיי"ש בש"ך [ס"ק יט].
ולענין ביטול הביצה עצמה ברוב, הביא הש"ך [בסי' ק] דביצת אפרוח נחשבת בריה ואינה בטילה אפילו באלף. והוסיף הפמ"ג דביצה שאין בה אפרוח רק טיפת דם אינה בגדר בריה, ובטילה היא.

סעיף ח

גמ' דף צו: אמר רב נחמן וכו', כחל בשישים וכחל מן המזנין.

במעם דין זה שלענין כחל א"צ שישים כנגדו ודי בחמישים ותשע חלקים, כתב רש"י [ד"ה וכחל] שהוא משום שבשר הכחל עצמו הוא מין היתר, ולכן גם הוא מצטרף לבטל את החלב שבתוכו. וכן כתב הראב"ד [פמ"ו ממאכ"א הי"ח] והובא בש"ך [סי' צ ס"ק ח], וע"ע ברשב"א בתורת הבית [בית ד שער א].
הרמב"ם [פמ"ו הי"ז-יח] כתב, שהטעם שהקלו בכחל הוא משום שאיסורו מדרבנן ולכן עשו היכר והקלו בשיעורו. והרשב"א [שם] האריך לחלוק על הרמב"ם דגם באיסורין דרבנן הצריכו חכמים שישים, ורק בכחל הקלו. והש"ך [ס"ק כו] הביא את דברי הרשב"א להלכה.

פת נכרים ובישולי נכרים

כתב הרמ"א [סי' קיב סעיף יב] לענין פת נכרים דאם נתערבה בטילה ברוב, בין במינו ובין בשאינו מינו, בין בתערובת לח בלח ובין בתערובת יבש ביבש. וכן כתב הש"ך [סי' קטו ס"ק יז] גם לענין בישולי נכרים.
ומה שכתב הרמ"א דיון נסך אינו בטל בשישים עיין בסי' קלד דהיינו דוקא מין במינו, אבל יי"ג שנתערב באינו מינו בטל בשישים. וע"ע רמ"א [סי' קלד ס"ב] שכתב, דבזה"ז נוהגים שרק יין שנתנסך ממש לע"ז אינו בטל, אבל סתם יינם בטל בשישים. [שיטת ר"ת היא שאף בזמן הגמ' היה סתם יינם בטל בשישים, ואמנם רבו הפוסקים החלוקים עליו, אך לענין זמן הזה נוהגין להקל כיון שעוברי ע"ז בזה"ז עושין רק מנהג אבותיהם].

בענין תבלין ומילתא דעבידא לטעמא

בגמ' [דף צו:] איתא דפלפלין אינם בטלים אף באלף, וכן איתא בגמ' [ע"ז דף סט]. דתבלין של תרומה אינם בטלים כלל, וכן פסק הרמב"ם [פמ"ז ממאכ"א] דהמתבל אוסר בכל שהוא. ולשון המרדכי בפרק גיר הנשה [הובא באו"ה כלל כה דין א] דמילתא דעבידא לטעמא אינו בטל.

כתב הש"ך [ס"ק כט] בשם האו"ה [כלל כה דין ז] דדין זה דמילתא דעבידא לטעמא לא בטל בשישים הוא מדרבנן ולא מהתורה. [והפר"ח [ס"ק כה] השיג ע"ז, דכיון דקיי"ל דטעם כעיקר אסור מן התורה א"כ יש במילתא דעבידא לטעמא איסור תורה. וכן

קנין הלכה

הביא רע"א [בהנהותיו על שו"ע] בשם הר"ן [פרק גיד הנשה], דמאכל שנתן מעם ביותר משישים הרי זה אסור מהתורה. במעם של האו"ה שאין בוה איסור תורה, עיין בפמ"ג בפתיחה להלכות תערובות [ח"ג פ"א ד"ה ודע] דכל יותר משישים אין זה טעם גמור אלא טעם קלוש. גם בט"ז [ס"ק יא] משמע שאין כאן נתינת טעם גמורה, שהקשה דכל שומן של איסור שנפל למאכל לא יתבטל בשישים משום דעביד לטעמא, ומשמע שאין כאן נתינת טעם גמורה רק דעביד לטעמא, ועיין בתוספת עיון. 21

הגדר של מילתא דעבידא לטעמא

הט"ז [ס"ק יא] הקשה, דשומן איסור שנפל לתבשיל היתר לא יתבטל בשישים משום שהוא עשוי להטעים התבשיל. והסיק בשם האו"ה שרק בדברים חריפים כגון מלח ותבלין נאמר דין זה. וע"ע בפת"ש [ס"ק ט] שהביא, דכספר מנחת יעקב משמע שגם יין וחומץ לא מיקרי מילתא דעבידא לטעמא.

ובגליון השו"ע נדפס בשם בעל עבודת הגרשוני שחלק על האו"ה ונקט שכל דבר שנתן מעם הרי זה בגדר מילתא דעבידא לטעמא. והרמב"ם [בפיהמ"ש פ"ב דערלה מ"י] כתב, ששומין, בצלים, שמן, חומץ ויין כולל תבלין כשאדם מתכוין לתבל בהם קדירתו. 22

כתב הש"ך [ס"ק ל] בשם התורת חמאת שאם נפלו מלח ותבלין בדבר השוה להם בטעם, הרי הם בטלים בשישים. ולכאורה הכוונה שנתערבו תבלין בתבלין ונתבשלו, דמ"מ בטל התבלין בשישים. ורע"א [בהנהותיו] ציין לדברי הפר"ח ומנחת יעקב דפליגי, וסברי דכיון שאם היה התבלין מתערב באינו מינו, היה נותן טעם ואוסר, לכן גם במינו משערין כאילו נתערב באינו מינו. 23

ביאורים והערות

21. תוספת עיון

בספר בדי השולחן ציין לדברי היד יהודה [בפי' הקצר ס"ק לז] שכתב דמסתבר דיש להבחין בזה בין שני אופנים: א. באופן שמרגיש את טעם התבלין עצמו, כגון שמרגיש במאכל טעם פלפלין או טעם מלח, ה"ז איסור תורה אף שיש בהיתר יותר משישים, דסו"ס טועם את האיסור. ב. באופן שאינו מרגיש את טעם התבלין עצמו, רק שמכח התבלין הושבחה המאכל, בזה אין דין טעם כעיקר מן התורה ואיסורו מדרבנן, משום דסו"ס ניכרת פעולת התבלין בתבשיל. [וכע"ז הביא החוות דעת (ס"ק ז) מלשון הרמב"ם בפיהמ"ש (בערלה פ"ב מ"ד) שכתב, דהא דהמתמך והמתבל אינו בטל הוא משום "שנתפרסמה פעולתו של האיסור בהיתר", והיינו שהשפעתו של התבלין ניכרת אף שאינו טועמו ממש].

22. תוספת עיון

דברי הרמב"ם בפירוש המשניות הנ"ל, [שרק כאשר נתכוין לתבל בהם קדירתו מיקרי מילתא דעבידא לטעם], לכאורה סותרים למה שכתב בספר או"ה [כלל כה] בשם הרמב"ם, דאף כשנפל התבלין מאליו לקדירה ה"ה אוסר, וצ"ע. ועיין בדברי הגר"ז [או"ח סי' תקיג בקו"א אות ד, הובא בספר בדי השולחן] שמתבאר מדבריו, שיש מקום לחלק בין תבלין ממש כגון פלפלין ומלח שהם אוסרים בכ"ש גם כשנפלו במקרה לקדירה, לבין שאר מאכלים שרגילים לפעמים לתבל בהם, כגון שומן וכיוצ"ב שבזה רק כאשר נותנים להטעים הקדירה אז לא בטלה.

23. הפר"ח למד דבריו מהרמב"ם [פט"ז ממאכ"א ה"ב] שכתב, שתבלין של תרומה שנפלו לקדירות חולין ויש בה כדי לתבל והן ממיין החולין, הכל מדומע, אף שהתבלין רק אחד מאלף בקדירה. וחילק הפר"ח בין שני סוגי תבלינים, תבלינים חריפים שלא שייך לתבלם, אם נתערב בהם תבלין כמותם בטלי בשישים, אך תבלינים חלושים וכגון שומן ובצלים ששייך לטבל אותם בעצמם, אם נתערבו שומין של איסור בשומין של היתר רואין אותן כאילו נתערבו באינו מינו.

אמנם החזו"א [סי' כז ס"ק ו] כתב, שמדובר באופן ששוין בשמא ולא בטעמא, שיש חילוקי טעמים בין התבשיל שבקדירה לבין התבלין, ומ"מ הן מין אחד, והוסיף דמשכח"ל אף בשוין בשמא ובטעמא, כגון שאחד עפוף [חמוץ] יותר מחבירו, וכגון שאחד נמתק באילן או ע"י אור והשני לא נמתק וכו'.

קנין הלכה

סעיף ט

גמ' זכחים דף עת. אמר ר"ל הפיגול והנותר והטמא שבללן זה בזה ואכלן פטור וכו' עד ע"ב אלא מין בשאינו מינו בטעמא מין במינו ברובא. משנה ערלה פ"ב מ"ג הערלה מעלה את הכלאים.

מקור הדין של השו"ע הוא בשו"ת הרא"ש [כלל כ סי' ב], עיי"ש שמבואר בדבריו דפסק כר"ל דאיסורין מבטלין זה את זה, והרמב"ם [בפי"ח מפסולי המוקדשין ה"כ] פסק דאין איסורין מבטלין זה את זה. ובהגהות דגול מרובה [וכן בספר מנחת יעקב כלל פה ס"ק מא] הקשו על השו"ע, למה פסק בפשיטות כהרא"ש ודלא כהרמב"ם דס"ל דאיסורין מבטלין זה את זה. וכתב בספר כנה"ג [בהגהת ב"י אות צח בשם ספר בני שמואל, והובא בפמ"ג בפתיחה להל' תערובת ח"ג פ"ה ד"ה שוב] וכן בחוות דעת [סי' צב סוס"ק טו], דבנידון דהרא"ש והשו"ע גם הרמב"ם יסבור דיש להקל, שהרי מיירי שיש רוב היתר כנגד האיסור, וכל מה שבאנו לאסור הוא משום שהאיסור נותן טעם בהיתר, ובציוור דהשו"ע אין נתינת טעם דאיסור תלב נבלע בשישים [נמ כזית היתר וכזית אחד של בשר] ושוב אין טעמם מורגש, וכן איסור דם נבלע בשישים ואין טעמו מורגש.

והדגמ"ר חולק לדינא על השו"ע וסובר, דבעינן שיהיו שישים זיתי היתר כדי לבטל את האיסור. 24

הפוסקים דנו בכמה ציורים בדינים אלו של איסורים שונים ומעמים שונים:

שני איסורים שונים ומעמים שוה

כזית בשר נבילה וכזית בשר האסור מדין בשר בחלב שנפלו לקדירה, כתבו הפוסקים דכיון שטעמם שוה הרי הם מצטרפין לאיסור ובעינן קב זיתים כדי לבטלם, [ואינם דומים לחלב ודם שטעמם שונה ולכן אינם מצטרפים לאיסור, אלא אדרבה מצטרפים הם להיתר] כן כתבו הפרישה [ס"ק ל], וכן מבואר בב"ח [בקו"א סי' כז] ובפמ"ג [בפתיחה ח"ג ריש פרק ה], ובפר"ח [סי' לג סק"ה]. ויש בזה חידוש, דלא אמרינן שכל איסור נידון בנפרד, ונמצא שטעם הנבילה בטל בשישים, וכן מעם הבשר האסור מדין בב"ח בטל בשישים, והמעם משום דנהי ששמות האיסורים חלוקים, מ"מ בשניהם יש איסור תורה. [הדברים מבוארים יותר לפי לשון החזו"א (סי' כה ס"ק ה) שהובאה בתוספת עיון].

ביאורים והערות

24. תוספת עיון

לגבי תערובת איסור באיסור יבש ביבש, כגון חתיכת בשר נבילה שנתערבה עם חתיכת בשר בהמה טמאה ועם חתיכת דג טמא ואינם ניכרים, הדבר תלוי במחלוקת הרמב"ם והרא"ש הנ"ל, דלהרמב"ם לוקה כיון שאין איסורין מבטלין זה את זה, ולהרא"ש אינו לוקה. ונחלקו האחרונים בדעת הרא"ש:

(א) החוות דעת [ס"ק ח] נקט דע"י ביטול האיסורין אין כאן איסור תורה כלל, דכנגד כזית נבילה יש שני זיתים שאין בהם איסור נבילה, וכן כנגד כזית בשר טמאה, אך כתב דמדרבנן אסור לאכול מהתערובת הזו.

(ב) הפמ"ג פתיחה [וכן החזו"א סי' כה ס"ק ה] כתבו, דנראה דהביטול שנא' בגמ' [זכחים עח]. הוא רק לענין מלקות, דאין לוקין על שום איסור מסוים משום שבטל הוא ברוב, אבל נשאר איסור תורה בכל התערובת כיון שכל קורט של התערובת אסור ממ"נ, ואילו היה אפשר לענוש בלי התראה ובלי ידיעה איזה איסור עשה היה בו גם דין מלקות, לכן לענין איסור תורה נראה שאין ביטול כלל.

קנין הלכה

שתי חתיכות האסורות באיסור אחד ומעמם שונה

בציור שיש שתי חתיכות האסורות באיסור אחד ומעמם שונה, כגון כזית ענבים של מבל וכזית תמרים של מבל שנפלו לתבשיל נחלקו הפוסקים.

- א. בספר איסור והיתר [כלל כד אות י] כתב, שאם נפלו לנט זיתי היתר הרי הם מבטלין זה את זה, דמעם הענבים מתבטל בשישים וכן טעם התמרים, [והביאו בהגהת האמרי ברוך על הדגמ"ר] 25
- ב. בהגהת רע"א הביא מהתבואות שור [סי' לג] שכתב דאין מבטלין זה את זה, דאין מבל מבטל מבל, אמנם לא התפרש כתבו"ש אם מצטרפין שני הזיתים של האיסור לענין דבעינן קב זיתי היתר, או דאין מצטרפין [כיון שמעמם שונה], אך בעינן שישים זיתי היתר.
- ג. והפמ"ג [במ"ז ס"ק טו] וכן החו"ד [ס"ק ח] כתבו, דשני הזיתים מצטרפין לאיסור ובעינן קב זיתי היתר נגדו.
- ד. החו"א [סי' כה ס"ק ז] כתב שיש להבחין בזה בין שני מקרים:
 א) אם מעמם ואיסורם של המינים שונה זה מזה, וכגון ענבים ותמרים של מבל, אין הם מצטרפין אלא מבטלים זא"ז, וסגי בנט זיתי היתר כדי לבטלן.
 ב) ואם הם שוים בדינם ורק מעמם שונה הרי הם מצטרפין לאיסור ובעינן קב זיתי היתר כדי לבטלן.
 וע"ע במה שכתב בזה בחידושי הגר"ח הלוי על הרמב"ם [פי"ד ממאכ"א ה"ו].
 אמנם לגבי כזית בשר שנתבשל עם כזית חלב ואח"כ נפלו שניהם לקדירה הסכימו הפוסקים דמצטרף לאיסור ובעינן קב זיתי היתר כדי לבטלן, והמעם משום שאיסור בשר בחלב הוא איסור מורכב מהבשר והחלב יחד, ולכן אין דינים זאת כשני מעמים חלוקים, אלא כמעם מורכב של שני כזיתים.

בדברי החו"ד [ס"ק ח]

כתב החו"ד [ס"ק ח] שכזית בשר היתר שבלע חלב ונעשה נבילה, וכזית אחר של בשר היתר שבלע דם ונעשה נבילה, ונפלו שניהם להיתר, הרי הם מבטלין זה את זה, וסגי בנט זיתי היתר כדי לבטלן, דאף שאין טעם הבשר בטל, מ"מ אוליגן בתר האוסר, ומעם החלב וגם הדם בטלים.

עוד כתב שם החו"ד שכזית בשר היתר שבלע חלב ונעשה נבילה, וכזית ירקות שבלע חלב ונ"נ ונפלו לתבשיל אין מבטלין זא"ז, ודייגין ליה כשני זיתי חלב ובעינן קב זיתי היתר כדי לבטלן.

עיי' בפמ"ג [במ"ז סי' צט סוס"ק א] שכתב, דכזית בשר נבילה שנתבשל עם כזית מים ונעשו המים נבילה, ונפלו שניהם לתבשיל מצטרפין לאיסור כאילו היו שני זיתי בשר, ובעינן קב זיתי היתר כדי לבטלן.

ביאורים והערות

25 שיטה זו מתבארת ע"פ מה שהובא לעיל בשם הכנה"ג ובשם החו"ד [סי' צב ס"ק טו] שעיקר הביטול הוא על ידי ההיתר, ויש רוב זיתי היתר כנגד האיסור, ואי משום שהענבים נותנים טעם בהיתר, לענין זה סגי בזה שהטעם מתפשט לשישים זיתים, אף שאחד מהם הוא תמרים האסורים גם הם באיסור מבל.

שאלות לחזרה על החומר הנלמד בחודש השון תשפ"א
יו"ד הלכות תערוכות סימן צח
מיוסדות על טור וב"י, שו"ע ט"ז וש"ך, נקוה"כ רעק"א ופתחי תשובה

סעיף א

- א. דנו הראשונים באיסור שנתערב בהיתר מין בשאינו מינו, אם מועיל טעימת עכו"ם ;
(1) מהן שיטות הראשונים שהביא הטור בזה, וביאור שיטותיהם?
(2) איך פסק המחבר בזה?
(3) לדעת המחבר, כשטעמו העכו"ם ואומר שיש בו טעם, האם מהני ששים לבטלו?
(4) מה המנהג שנהגו עכשיו שהובא ברמ"א?
(5) ומה טעם המנהג?
- ב. האם מותר לישראל לטעום בלשונו או ע"י אכילה ;
(1) איסור שנתערב בהיתר?
(2) בשר - כדי לדעת אם הוא מלוח?
(3) מרה?
(4) בתענית?
- ג. לשיטות שמועיל טעימת עכו"ם ;
(1) האם מהני מסיח לפי תומו או שצריך דוקא קפילא?
(2) האם בקפילא סמכינן אפי' אינו מסיח לפי תומו?
- ד. לשיטות שמהני מסיח לפי תומו, מהן הביאורים שביארו הט"ז והש"ך שלא יקשה ממה שאיתא בגמ' דאין עכו"ם מסיח לפי תומו נאמן באיסור תורה אלא בעדות אשה בלבד?
ה. הא דמשערים בששים ;
(1) האם משערין לפי מדה או לפי נפח או לפי משקל - כשהם ממין אחד ששוין או כשאינם מין אחד?
(2) כזית קרוש שנפל לתבשיל ונמס ונעשה רביעית, האם צריך ששים רביעיות נגדו או סגי בששים זיתים, ומה הטעם?
(3) והאם מותר להורות לעם הארץ דבטל בס' או דחיישינן שמא יפרצו גדר?
- ו. (1) לדעת הרמ"א דלא סמכינן על טעימת עכו"ם במין בשאינו מינו דאיסורא, האם סמכינן על טעימת ישראל במין בשאינו מינו דהתירא או בקונם או בצנון וכדו'?
(2) והאם יש נפק"מ בין טעימה ע"י לחיכה בלשונו לטעימת מאכל?
(3) ובאיזה אופן מיירי הש"ך שכתב שיש לסמוך על טעימת ישראל, האם כשנכנס חולין לתרומה בפועל קודם שנח מהרתיחה או אח"כ, או רק כשבישל חולין בקדירה של בשר?
ומה הנפק"מ?

סעיף ב

- ז. נחלקו הראשונים גבי ביטול איסור שנתערב בהיתר מין במינו - מן התורה ומדרבנן - האם הוא במשהו, בנותן טעם או ברוב, או שאפילו באלף לא בטיל ;
(1) סכס ובאר היטב פלוגתת הראשונים בזה?
(2) ומהי מסקנת הפוסקים בזה?
- ח. (1) מהו פלוגתת הראשונים שהובא בטור גבי ביטול איסור שנתערב בהיתר מין בשאינו מינו - מן התורה ומדרבנן?
(2) מתי לוקין על אכילתו?
(3) ומהי יסוד המחלוקת?
(4) והאיך פירשו הא דאמר ר' יוחנן כל שטעמו וממשו לוקין עליו, טעמו ולא ממשו אין לוקין עליו?
- ט. (1) נתערב מין במינו ונשפך, ואי אפשר לשער אם היה שם ששים, ונודע שהיה רובו היתר או שלא נודע, האם בטיל או לא?
(2) ומה הדין אם נתערב מין בשאינו מינו ונשפך ואי אפשר לשער אם היה שם ששים, ונודע או שלא נודע שהיה רובו היתר?
(3) ומה הטעם לחלק ביניהם?
- י. הרמ"א בתורת חטאת כתב בשם ה'איסור והיתר' שאם נפל חלב לתוך בשר עוף ונשפך - אסור.
(1) מה טעם האיסור?
(2) מה השיגו הט"ז והש"ך על טעם זה?

- 3) איך הבינו הטי"ז והש"ך דברי האיסור והיתר?
 4) איך יישב הטי"ז דברי התורת חטאת?
 5) ואיך פסקו הטי"ז והש"ך להלכה?
- יא. לענין אם הוי מין במינו או מין בשאינו מינו, האם אזלינן בתר שמא או בתר טעמא;
 1) לענין יין נסך וטבל?
 2) לענין תרומה וערלה?
 3) לגבי לח?
 4) לגבי יבש ביבש?
 5) בתקרובת עבודה זרה ומשמשיה?
 6) לגבי דבר שיש לו מתירין?
- יב. כתב הרשב"א: אם נתערב במינו ובשאינו מינו ונשפך, רואים את שאינו מינו כאילו אינו ותולים לומר שמינו היה רוב ונתבטל.
 1) מנין למד הרשב"א דין זה?
 2) האם כוונת הרשב"א הוא דוקא כשידוע שמינו היה רוב או אפילו בשאינו ידוע, ומאי קמ"ל?
 3) מה השיג המהרש"ל על הרשב"א?
 4) מה יישב הטי"ז על הרשב"א?
 5) ומה יישב הש"ך על הרשב"א?
 6) ואיך נפסק להלכה?

סעיף ג

- ג. נתערב איסור בהיתר והוא עומד לפנינו, ואי אפשר לשער אם יש ששים או לא, האם ספיקו אסור או מותר? ומה הטעם?
- יד. 1) חסרון ידיעה או חסרון בקיאות, דיחיד או דרבים, האם מיקרי ספק?
 2) והאם יש נפק"מ אם החסרון ידיעה הוא אם מותר או אסור, או שהחסרון ידיעה הוא איך לשער בדבר?
 3) ולפי זה באר היטב הדין והטעם גבי גבינות בטריפות שע"י סירכא, גבי כחל וגבי איסור שנתערב בהיתר?
- טו. הטור יליף מדין זה שגם כחל שאיסורו מדרבנן צריך ששים נגד כולו, ותמה הב"י שהרשב"א כתב בהדיא שדין זה ילפינן מדין כחל. איך ביאר הטי"ז פלוגתא זו ושליטתיהו אזלי?
- טז. קטן או גוי ששמו דם בקדירה של בשר, וידוע שנתבטל ברוב ואין ידוע אם יש שם ששים.
 1) האם הוי חסרון ידיעה או שכיון דלא הוי ליה למידע לא מיקרי חסרון ידיעה?
 2) מחמת מה עוד יש להקל בזה?
 3) ואיך נפסק להלכה ולמעשה?

סעיף ד

- יז. 1) איסור - דאורייתא או דרבנן - שנתבשל עם היתר ומכירו והוא שלם וזרקו, האם משערים ששים בדידיה או במאי דנפק מיניה?
 2) איך משערים כשצריך לשער ששים נגד כל הכלי?
- יח. המבשל בקדירת איסור שהיא בת יומא או התוחב כף של איסור בקדירת היתר, כשהקדירה או הכף הם מחרס או מעץ או ממתכת, ובלעו ע"י רתיחת אש או ע"י רתיחת מליחה או ע"י כבישה או ע"י עירוי, איך משערים הששים?
- יט. 1) איסור שנפל להיתר ונתבטל בששים, האם צריך להסירו כשמכירו?
 2) ומה יעשה בחלב שנפל לתוך בשר?
 3) האם מועיל עצה זו גם בחלב שנפל לבשר וליכא ששים?

סעיף ה

- כ. 1) כף חדשה שבלעה כזית חלב ואח"כ ניער בה קדירה של בשר, האם צריך ששים נגד כל הכף או רק נגד הכזית חלב שבלעה?
 2) כף ישנה שניער בה הרבה פעמים בקדירה של בשר, והיום בלעה כזית חלב, וניער בה קדירה של בשר, נגד מה צריכים ששים?
 3) ומה הדין בכף ישנה שביום אחד נשתמשו בו בשר הרבה ואחר כך בלע כזית חלב, והיום נייער בה קדירה של בשר?
 4) ומה הדין כשהיום ניער הרבה פעמים בבשר ותחבה לחלב תוך מעת לעת?
 5) ומה הטעם בכל זה?

- כא. (1) סכס האם אמרינן בכלים שהכלי נעשה נבילה?
 (2) והאם יש נפק"מ בין כלי חרס לשאר כלים?
 (3) ומה הטעם?

סעיף ו

- כב. כחצי זית של איסור - דאורייתא או דרבנן - שנתערב בהיתר;
 (1) האם אוסר?
 (2) ומה הטעם?
 (3) וכמה צריך כדי לבטלו?

סעיף ז

- כג. ביצה שיש בה אפרוח או טיפת דם שנתבשלה עם אחרות;
 (1) כמה צריך כדי לבטלה?
 (2) מה הטעם לשיעור זה?
 (3) והאם מועיל גם לבטל אותה בעצמה?

סעיף ח

- כד. (1) כל האיסורים שבתורה הנוהגים בזמן הזה, בכמה הם מתבטלים?
 (2) כל האיסורים שמדרבנן, בכמה הם מתבטלים?
 (3) חמץ בפסח ויין נסך - בכמה אוסרין והאם מתבטלין?
 כה. (1) איסורים שנותנים טעם בקדירה, האם הם בטלים בששים או ביותר מכך?
 (2) מלח ותבלין שאינם בטלים אפילו באלף, האם זה מדאורייתא או מדרבנן?
 (2) מה הטעם שאינם בטלים אפילו באלף?
 (3) ומה הדין כשספק אם מרגישים טעמו?
 (4) היכי תימצי שאף מלח ותבלין בטלים?
 כו. (1) מלח או תבלין שנפלו לדבר ששוה בטעמו, האם בטלים בששים?
 (2) מה הדין במלח ותבלין שאסורים מחמת עצמן רק מדרבנן?
 (3) ומה הדין כשהם בלועים מאיסור?
 כז. (1) האם כל דבר שנותן טעם מיקרי נותן טעם או רק דבר חריף?
 (2) ומה הדין בשומן של איסור שנפל למאכל?
 (3) ומה הדין בביצה שנולדה ביו"ט ולבנו בו מאכל?
 (4) ומה הנפק"מ ביניהם?
 (5) יין וחומץ האם מיקרי עבידי לטעמא?

סעיף ט

- כח. קדירה שיש בה חמשים ותשעה זיתים, ונפלו בה שני זיתים של איסור, אחד של דם ואחד של חלב;
 (1) האם כל אחד מצטרף לחמשים ותשעה לבטל את חבירו או שצריך פעמיים ששים לכל איסור בנפרד?
 (2) מה הטעם בדבר?
 (3) ומה הדין כשטעמן של שני האיסורים שוים?
 (4) ומה הדין אם נפלו למינם?
 (5) ומה הדין אם כזית בשר נעשה נבילה מחמת חלב וכזית בשר נעשה נבילה מכח דם?
 (6) ומה הדין בשני כזיתים שאין טעמן שוה, שנעשו נבילה מדברים שטעמן שוה?
 כט. תחב בקדירה של חמשים ותשעה זיתים שתי כפות, אחת בלוע בה כזית דם ואחת בלוע בה כזית חלב;
 (1) מה הדין?
 (2) ומה הטעם?
 ל. (1) כ"ט זיתים של היתר שנפל בהם כזית של חלב, ובקדירה אחרת היו לי של היתר ונפל לתוכם כזית של דם, ונתערבו בשוגג, האם מצטרפים לבטל האיסורים או לא, לדעת המחבר ולדעת הרמ"א?
 (2) לדידן דפסקינן חתיכה נעשית נבילה בכל האיסורים, הא כבר נעשה נבילה לפני שנתערבו, ומאי נפק"מ שנתערבו?

קנין הלכה

ש

שאלות הנוגעות למעשה בחומר הנלמד בחודש אלול תשס"ט יו"ד הלכות תערובות סימן צח

א. מרק ירקות עם בשר שתחבו לתוכו כף חלבית, או שנפלה לתוכו חתיכת גבינה, הוציאו, והיה בבשר ס' כנגדה;

(1) האם צריך להטעימו לעובד זר לפני שיאכלו? (2) וכשאינן ס' האם יועיל שיטעם כדי להתירו? [ס"א ממנה, רמ"א, ש"ך סק"ד, גר"א סק"ג, שפ"ד שס, פלימי סק"ד]. (3) ומה הדין אם לפני שנודע מתחבת הכף כבר אכלו מהמרק ולא הרגישו טעם חלב? [ש"ך סק"ה, רע"א, חכמ"א נ"א ו', יד יהודה ארוך ה', חו"ד מידושים ד']. (4) ומה הדין כשיש ס', אבל כשאכלו לפני שנודע, הרגישו טעם גבינה, או שהרגישו שיש כאן טעם שונה מהרגיל? [ש"ך סק"ט, שפ"ד שס]. (5) ומה הדין אם לא היה ס' והוציא משם את אחד הירקות ונפל לסיר אחר של מרק פרוה, ולא היה ס' בסיר כנגד מה שנפל לתוכו? [רע"א, משנ"ז ג' שפ"ד ד' וכו', חכמ"א נ"א י"ד גליון מהרש"א]. (6) וכן האם יש הבדל אם הבשר היה בקר או עוף? [כ"ל].

ב. העמידו מרק על האש וכשהעלה רתיחות הכניסו בו קישואים וזכרו שהקישואים האלו היו של מעשר, והוציאו אותם מיד, וטעמו אח"כ מהמרק בשוגג ולא היה בו טעם של הקישואים;

(1) האם כל המרק מותר? (2) וכן מי שנדר ממאכל מסוים, והכניסו את המאכל לקדירה בעת שהעלתה רתיחות והוציאהו מיד, האם יועיל להתיר את הקדירה ע"י שיטעמו את הקדירה, ובאם לא יהיה בה טעם המאכל הנדור תהיה הקדירה מותרת, או שנחשוש שהמאכל בלע משאר הקדירה ונהיה חנו"נ ופלט לקדירה? [ש"ך סק"ה, רע"א, ז"ב ס"א, משנ"ז שס סק"א, חו"ד שס זיאורים סק"א].

ג. מי שרוצה לקנות קפה ממכונה במקום שאין שומרים כשרות;

(1) האם יכול להאמין למוכר נכרי שלא מעורב כלל בזה חלב? (2) והאם יש מעלה או חיסרון אם שואלו סתם דרך שיחה או שאומר לו להדיא שצריך לדעת לצורך? (3) ומה הדין אם אומר למוכר שנחושך לו לדעת כיון שיש לו אלרגיה לחלב? (4) ומה הדין בכל אופנים הנ"ל אם מוכרים שם מיץ גזר, וחושש שמא מעורב בו קצת מיץ תפוזים וכדו' שהם ערלה? (5) והאם יש חילוק בין אם ידוע לו שהיו מוכרים במכונה זו בעבר גם קפה עם חלב, או מיץ גזר שמעורב בו קצת מיץ פירות, או שלא ידוע לו? [ט"ז סק"ג, משנ"ז שס, ש"ך סק"ג, שפ"ד שס, חכמ"א נ"א כ', זיאור הגר"א סק"ג, רע"א, חו"ד מידושים ג].

ד. התבשל סיר עם בשר על האש, נפל לתוכו תפ"א, לא היה בכל המתבשל ס' כנגד הבשר;

(1) האם יכול לכתחילה לטעמו אם יש בו טעם בשר כדי לערבו בגבינה? (2) וכיצד צריך לטעמו? (3) ומה הדין אם כבר עירב חלק מהתפ"א עם גבינה, האם יכול לטעום את הנשאר? [ש"ך סק"ה, חו"ד זיאורים ז', יד יהודה ארוך ה', חכמ"א נ"א ו', ט"ז ז', משנ"ז שס, שפ"ד ז', ש"ך סימן ז"ו סק"ה, שפ"ד שס].

ה. תינוק שצריך לאכול מטרנות ודומיהם שאינם כשרים;

(1) האם מותר לפני שמאכילים אותו להכניס מעט ממנו לפה כדי לבדוק אם יש לו טעם, או אם התקלקל? (2) וכן אשה ששכחה אם חלק מסוים מהבשר הוכשר, האם יכולה ללעוס אותו, להרגיש אם הוא מלוח, או ללקק בלשון להרגיש אם הוא מלוח? (3) וכן אשה שמאכילה את ילדיה בצום, או מבשלת בצום, האם יכולה להכניס את המאכל לפיה, או לטעום עם הלשון, כדי להרגיש אם טעמו טוב? (4) והאם מותר לצחצח שיניים עם משחה שיש לחשוש שחלק ממרכיביה הם דברים אסורים? [ט"ז סק"ג, משנ"ז שס, חו"ד מידושים ז', פ"מ סק"א, יד יהודה ק"ר ז'].
ו. בישל כבדים ביחד עם עוד מאכלים. בשעת הבישול היו בצד גם כבדים שעדיין לא נצלו, לקח ילד, או מבוגר, או מבשלת גויה, בטעות מהכבדים שלא נצלו והכניסם לתוך הסיר, ואינו יודע כמה הכניס;

ו. בישל כבדים ביחד עם עוד מאכלים. בשעת הבישול היו בצד גם כבדים שעדיין לא נצלו, לקח ילד, או מבוגר, או מבשלת גויה, בטעות מהכבדים שלא נצלו והכניסם לתוך הסיר, ואינו יודע כמה הכניס;

(1) מה דין המאכל? (2) ומה הדין אם יודע כמה הכניס, אבל עד שנודע שהכניסו כבר הספיקו להוציא חלק מהמאכל ולא יודע כמה? (3) וכן מי שגלש לו חלב ע"ג הפלטה עד מתחת לסיר הטשולנט שהיה בו גם בשר בקר, או בשר עוף, ואינו יודע כמה גלש, או שיודע כמה ניתז או גלש, או בשעה שעירב בקבוק חלב ניתז ממנו לתוך הסיר, ואינו יודע כמה גלש, או שיודע כמה ניתז או גלש, או שניפל לתוכו חתיכת חמאה נמסה ואינו יודע כמה היתה. (4) ומה הדין אם קטן עירב את החלב, או עובד זר וממנו ניתז? (5) ומה

קנין הלכה

הדין אם יודע כמה ניתז, אלא שלפני שהסיר התקרה, או אחרי שהסיר התקרה, לפני שנודע לו שניתז, כבר הוציא קצת מהמאכל? (6) בכל האופנים הנ"ל האם צריך, או יועיל, אם יתן ממנו לעובד זר לטעום? [ס"ג, ג, ש"ך סק"ו, ט"ו סק"ה משנ"ז ה' חו"ד חידושים ו', חכמ"א נ"א י"ד פ"ט ו']. (7) האם יש עדיפות, או נחוץ להפריש חלה מהמצות של פסח דוקא לפני פסח [כנ"ל].

ז. נתערב לו מיץ ענבים של שביעית אחרי הביעור לתוך יין, וכבר שתו קצת ואין ידוע כמה היה,

(1) מה דינו. (2) וכן מי שנתערבו לו ב' מיני יין שטעמם שונה, ואחד מהם היה של שביעית אחרי זמן הביעור, (3) או מי שבישל בשר בהמה עם קצת בשר עוף, ונודע אחרי שהוציאו חלק שהעוף היה טריפה, (4) וכן אם בישלו בשר של בהמה אחת והכניסו לתוכו כבד מבהמה אחרת ואחרי שכבר הוציאו חלק נודע שהיתה טריפה. (5) וכן אם בישלו הרבה דגים יחד, ונמצא אחד מהם ללא סימני טהרה, (6) או מי שנתערב לו שמן זית של תרומה בשמן רגיל; בכל אלו מה הדין אם כבר הוציאו חלק מהסיר, ולא נמצא, ולא ידוע כמה היה? [ס"ב רמ"א, ט"ו סק"ד, משנ"ז שס, ש"ך סק"ו, ט"ו וש"ך נדף האחרון, שפ"ד סק"ו, חו"ד זילוריס ג', פמ"ג פמחה למערכת ח"א פ"ב, וס"ג פ"ד. רע"א לקמן סימן ק"ו].

ח. בישלו דגים עם ירקות וכדו', נמצא שאחד מהדגים לא היו בו סימני טהרה, ולא ידוע אם היה בירקות לבד ס' כנגדו;

(1) מה הדין באופן שקודם הכניסו את הדגים בלי סימני הטהרה לסיר, ואח"כ את הטהורים, ומה הדין להפך, שהכניסו קודם את הדגים הטהורים ורק אח"כ את הדג בלי סימני טהרה. ומה הדין אם הכניס את כל הדגים ביחד? [ס"ב, ט"ו סק"ה, ש"ך סק"מ, משנ"ז ה', שפ"ד מ', חכמ"א נ"א ט"ו, חו"ד חידושים מ', פ"מ מ', פלתי ה' (2) והאם יש הבדל אם בישל את הדגים או טיגן אותם. [כנ"ל (3) וכן בשר בהמה ועוף שהוכנסו ביחד לתוך מרק ירקות, או בזה אחר זה, ונודע שהעוף היה טריפה, או שהכניס כמה חלקים מכמה מיני בהמות, חלק מהם חלקים שמנים וחלק מהם חלקים רגילים, ואחד מהחלקים הוברר שהיה מטריפה. [כנ"ל, חו"ד י"ד י"ו סק"ב, חו"ד זילוריס ד' (4) וכן מי שבישל קומפוט מכמה מיני פירות, תמרים, שזיפים, ענבים והוברר שחלקם נקנו בחנות שיש בה ערלה. [כנ"ל (5) ומה הדין אם קודם עשה מיץ מכל מין בפנ"ע ורק אח"כ בישלם ביחד? [כנ"ל (6) וכן מי שעשה עיסה מכמה ביצים ואח"כ נודע לו שבאחת מהביצים היה דם. [כנ"ל, ועין לעיל סימן ס"ו ט"ו סק"ה, ש"ך סק"ז (7) בכל הנ"ל האם יש חילוק מתי הוציא חלק מהמאכל מהסיר, אם באמצע הבישול, או אחרי הבישול, הוציא חלק מהמאכל, ונשאר חלק ביחד? (8) בכל הדוגמאות הנ"ל, באופנים שמתירים, האם צריך שפירות שהם מינו של האיסור יהיה ס' כנגד האיסור או שאפשר לצרף גם את הירקות או הפירות שהם אינו מינו שהם היתר? [משנ"ז ה', רע"א על הט"ו סק"ה].

ט. בישל מאכל עם שמן של תרומה טמאה, והוציא חלק מהמאכל, ולא ידוע אם בתחילת הבישול היה ס' כנגדו,

(1) בהמשך הבישול הוסיף עוד ירקות וכדו' לתוך המרק, ועכשיו יש ודאי ס' כנגד השמן, אבל אין ס' כנגד כל המאכל שהיה בסיר בשעה ששפך לתוכו את השמן. (2) ומה הדין אם רק אחרי שהוסיף ירקות וכדו' ויש כבר ודאי ס' כנגד היין האסור, הוציא חלק מהמאכל המתבשל בקדירה, ועכשיו מסתפק אם בתחילת הבישול כבר היה ס' כנגד היין. או אם בהמשך הבישול לא הוסיף עוד ירקות, אלא הוסיף עוד שמן של היתר, ורק אז נשפך או הוציאו קצת מסיר. [ט"ו סק"ה, משנ"ז שס, משנ"ז ג', חו"ד זילוריס ד' חידושים ג', שו"ת רע"א קמא מ"ט].

י. נתערב לו קמח של חדש עם קמח של ישן, ועשה מהם בצק, וכן מי שעירב ביו"ט מים היוצאים מהמזגן [מוקלה] עם מים אחרים ובישל בהם מאכלים,

(1) מה הדין אם רוב הקמח הוא מהישן, או רוב המים הוא מים רגילים, ובשאר המוצרים שבבצק יש ס' כנגד הקמח החדש, או כנגד המים המזוקקים. (2) ומה הדין אם בשאר המוצרים שבבצק יש רק רוב כנגד הקמח החדש, או כנגד המים המזוקקים, ורק בכל הבצק כולו ביחד עם הקמח הישן, או עם המים הרגילים יש ס' כנגד החדש, או המים האסורים [ט"ו סק"ה, משנ"ז שס, ש"ך סק"מ].

יא. בישל סיר מרק עם בשר, אטריות וכדו', ונפל לתוכו חתיכת חמאה ונמסה, ויש ס' כנגדה;

(1) האם צריך לחכות עד שיצטנן ולשפוך לתוכו מים כדי שהחמאה תצוף? [ס"ד רמ"א, ט"ו סק"ו, משנ"ז שס, ש"ך סקט"ו, שפ"ד שס]. (2) ומה הדין אם ע"י שימתין עד שהמרק יצטנן ויוסיף לתוכו מים יתקלקל המרק? [כתיבי י"ג, פלתי ו', משנ"ז ו', חכמ"א נ"א ב', יד יהודה קל"י י"ט]. (3) והאם יועיל לעשות כן באופן שאין ס' כנגד החמאה? [כנ"ל (4) ומה הדין אם התיך החמאה בסיר וכדו', ובעודו רותח שפכו בטעות את החמאה לתוך סיר בשרי קר ואין במרק ס' כנגדו? [משנ"ז ז' (5) וכן מי שאפה קוגל וכדו', והכניס לתוכו שמן שעבר

קנין הלכה

עליו הביעור, והיה בו ס' כנגדו, האם צריך לנסות לסחוט את הקוגל שיצא כמה שמן שאפשר? [כנ"ל 6] והאם יש הבדל בין השמן שניכר ונראה בקוגל, לבין מה שאין נראה כלל? [כנ"ל, יד יהודה קנ"י ט].

י"ב. הכניס דג לתוך קדירה שמתבשלים בו דגים, ראה שאינו כשר והוציאו, והחליק מידו שוב לתוך הקדירה, והיה רק פעם אחת ס' כנגדו;

1) מה דין הסיר? 2) ומה הדין אם הדג החליק לתוך סיר שני שהתבשל סמוך אליו? 3) וכן מי שבישל מרק בשרי עם כבדים, הכניס לשם בטעות כבד אחד שאינו צלוי, הוציאו והחליק שוב לתוכו, או לתוך סיר אחר. 4) וכן חתיכת בשר שנפלה לתוך סיר שמתבשל בו חלב, הוציאו והחליק שוב לתוך סיר זה, או לתוך סיר שמתבשל על ידו [ס"ד רמ"א]. 5) ומה הדין אם בכל סיר היה קצת פחות מס' כנגד הדג, הכבד, הבשר, וכשהסירים עדיין עמדו על האש צירף את תכולת שני הסירים ביחד, ע"י ששפך כל מה שהיה בסיר אחד לתוך השני? [רע"א, יד יהודה ארוך ט"ז, דל"ג כמו"ד ק"ה ציאוים ט"ז]. 6) ומה הדין באטריות שהתבשלו עם קצת חלב, או אורז שהתבשלו עם גבינה, ונפל לתוכם חתיכת בשר והיה ס' כנגדה, הוציאו את החתיכת בשר כעדיין היתה רותחת, והחליקה חזרה לתוך אותו סיר ואין פעמים ס' כנגדה? [ציאו הגר"א סק"כ, משכ"ז סימן ל"ב סק"א].

י"ג. אפה קוגל והשמן שהכניס בו היה מעורב משני בקבוקים, נודע לו שאחד מהם היה שמן תרומה טמאה;

1) מה הדין באופן שרוב השמן היה מהכשר, ובקוגל יש ס' רק כנגד שמן האיסור לבד, אבל השמן של האיסור וההיתר ביחד אין ס', וניכר טעמו? [ט"ז סק"ג משכ"ז שס, ומשכ"ז סימן ל"ב סקט"ז, ולעיל בפמיה ס"ג פ"א והגהות רע"א שס]. 2) ומה הדין אם רוב השמן היה של איסור, אבל כנגדו לבד יש ס', ורק כנגד שניהם ביחד אין ס'? [כנ"ל, ש"ך סק"ו, שפ"ד סקכ"ג, ולעיל בפמיה ס"א ריש פ"א].

י"ד. חימם קציצה בשרית בתבנית שלא השתמש בה במעל"ע האחרון, בעוד התבנית רותחת ניתז עליה כמה טיפות גבינה, אח"כ אפה בה קוגל פרוה;

1) מה דינה? 2) ומה הדין אם לפני שחיממו את הקציצות כן אפו בתבנית מאכל פרוה? 3) וכן סיר שהשתמש בו לפרוה, ואחרי מעל"ע מהשימוש הפרוה, חימם בו קצת בשר, גילה שבשעה שחימם בו את הבשר היה מרוח עליו מבחוץ קצת חמאה ולא היה בבשר ס' כנגדו, חזר אח"כ והשתמש שוב בכל הסיר במרק פרוה וכדו', מה דינו, 4) ומה הדין אם מעל"ע לפני שבישל את הבשר לא השתמש בסיר כלל. 5) ומה הדין אחרי הבישול של הבשר הנ"ל בישל שם מרק לצורך שבת, או לצורך שמחה משפחתית? [ס"ה, מחנה, רמ"א, ט"ז סק"ח, משכ"ז שס, נקוה"כ, שפ"ד סקכ"א].

ט"ו. בישל קומפוט של כמה מיני פירות, ולא ידע שחלק מהפירות כבר עבר עליהם הביעור, או שהיו של ערלה, עירב אותם עם מצקת חדשה, או שלא השתמש בה בתוך מעל"ע ויודע כמה מהמצקת תחב לתוכה, אח"כ עירב עם אותה מצקת סיר אחר שהיה על האש;

1) מה דין המצקת, והמאכל השני, והסיר עצמו? 2) והאם יש חילוק אם בישל לצורך שבת או שמחה משפחתית? 3) ומה הדין אם לפני שעירב עם המצקת את הקומפוט עירב עם המצקת מאכלים אחרים? 4) והאם יש הבדל אם המצקת היתה של מתכת, אלומיניום, או של עץ? 5) וכן מה הדין במי שהוציא זבוב מתוך סיר רותח, עם מצקת שהשתמש בה, או לא השתמש בה תוך מעל"ע? [ס"ה מחנה, רמ"א, ט"ז סק"ה, ש"ך סק"ז-כ"ב, משכ"ז סק"ה, שפ"ד סק"ח וכ"א, צית מאיר על הש"ך סק"ז, ציאו הגר"א סקכ"ו, יד יהודה קנ"י סקכ"ד וכ"ט].

ט"ז. בישל מרק בשרי בסיר, עירב ע"י בקבוק חלב, ניתזו עליו טיפות חלב מבחוץ שלא כנגד המאכל, אח"כ בישל שוב בסיר מרק פרוה כנגד כל הסיר;

1) מה דינו? 2) ומה הדין אם צריך את המאכל לצורך שמחה או סעודה משפחתית? 3) ומה הדין במי שבישל מרק סתם וניתז מבחוץ שלא כנגד הרוטב טיפות משמן של תרומה, ואח"כ שפך את במרק בעודו חם דרך אותו מקום שניתז עליו השמן, או בישל שוב בסיר מרק אחר עד כנגד כל הסיר? 4) והאם יש חילוק בכל זה אם השתמש לפני כן תוך מעל"ע בסיר או לא? [כנ"ל, שאלה קודמת].

י"ז. מי שהכשיר בשר ע"ג הכיור, ומצא אח"כ שבכיור מתחת היתה כפית שעליה נטף מהמליחה;

1) עירב בכפית אח"כ מאכל בסיר רותח מה דינה? 2) ומה הדין אם היתה בכיור הצטברות של הציר של המליחה, ובתוכה שהתה

קנין הלכה

הכפית זמן מה? 3) והאם יש חילוק אם הכשיר עוף, או בשר שמן או שומן? 4) ומה הדין במי שמלח כמה דגים ביחד ואח"כ גילה שאחד מהם לא היה כשר, והכניס את אחד הדגים לתוך סיר שמתבשל? [ס"ד, ש"ך סק"ד, שפ"ד סק"ג-י"ד, הגהות רע"א].

י"ח. עירב יין שעבר עליו זמן הביעור בתוך עוגה פחות מס', או עירב שמן תרומה טמאה בתוך קוגל;

1) מה דינו [ס"א רמ"א, ט"ז סק"א משצ"ז שס, סק"ח-ט, פ"ת ט']. 2) ומה הדין כשטעמו ומרגיש טעם, חזק, או רק קלוש שלו, או רק מרגיש טעם מתיקות? [חכמ"א כ"ג ל', פ"ח כ"ד, ועין צנפי יונה]. 3) ומה הדין במי שחתך מלפפון חמוץ או פלפל חריף בטעות בסכין של איסור, ועירבו לתוך המאכל ויש ס' כנגדו, אבל ניכר הטעם החריף או החמוץ היטב, או מי שעירב אבקת מרק בשרית פחות מס' בתוך מאכל חלבי וניכר טעמו? [רמ"א, ש"ך סק"ג]. 4) ומה הדין במי שבטעות בשבת הוסיף, או הכניס, למרק שע"ג האש בצל, מלח, סוכר, פפריקה מתוקה, או שאר תבלינים פחות מס'? [כ"ל, א"ח ש"ח ס"ט, משנ"צ סקע"ג, זי"אור הלכה שס]. 5) בכל זה מה הדין אם יש ס' בנגד ואינו יודע אם מרגישים את טעמו במאכל, או שלא נרגש טעמו במאכל, או שמרגיש חריפות או מתיקות מסויימת אבל לא את הטעם של התבלין המסויים? [רמ"א, ש"ך סק"ח-ט, שפ"ד שס, משצ"ז סק"א]. 6) ומה הדין במי שטחן פלפל חריף של מעשר עם כמות גדולה של פלפלים חריפים? [ש"ך סק"ל, רע"א, חו"ד זי"אוריס סק"ו, חו"א יור"ד כ"ז סק"ו, ועין משצ"ז א"ח מ"א סק"ז]. 7) ומה הדין במי שנתערב לו פלפל חריף של מעשר עם כמה פלפלים חריפים ועירבם בתוך טחינה וכדו' שהפלפל החריף הראשון לבד אין בכוחו להטעימו, ויש ס' כנגד כל הפלפלים החריפים? [שפ"ד ל"ב, ולעיל צפתי"ח מ"ג פ"ג, יד יהודה ארון כ"ד]. 8) בכל הנ"ל מה הדין אם רק מסתפק אם זה היה של מעשר, או שמסתפק אם נתערב לו כלל וכדו'? [ש"ך סק"ח-ט, רע"א, חכמ"א כ"ג כ"ט פלתי ט', כנפי יונה, יד יהודה ק"ר ל"ז].

י"ט. קנה תפוזים, תפוחים, וכדו', טחן את כולם ביחד או בישל אותם יחד לעשות מהם קומפוט, בצירוף הכל היה ס"א ונודע שתפוז אחד היה של ערלה, ותפוח אחד של שביעית;

1) מה דין הקומפוט? [ס"ט, דגול מרצנה, שפ"ד סק"ג, חו"ד זי"אוריס ח', יד אברהם]. 2) ומה הדין אם היו שני תפוחים, אחד של ערלה ואחד של שביעית? [כ"ל, ופמ"ג לעיל צפתי"ח ח"ג פ"ה]. 3) ומה הדין אם גם התפוח וגם התפוז היו של ערלה? [משצ"ז סקט"ו, חו"א יור"ד כ"ה ז', ועין חידושי רמ"ה פ"ד ממאכ"א ה"ו]. 4) ומה הדין אם קודם בישל רק את התפוחים שאחד מהם היה ערלה, ורק באמצע הבישול או הטחינה הוסיף תפוזים שאחד מהם היה של שביעית, ואז בצירוף שניהם היה ס'? [ט"ז סק"ד, ש"ך סק"ד]. 5) ומה הדין אם בתחילה היו רק התפוחים בסיר בתערובת של התפוח הערלה, ורק אח"כ הוסיף את התפוזים, אבל כל זה היה עדין לפני תחילת הבישול או הטחינה? [כ"ל, בית מאיר]. 6) ומה הדין אם באמצע הבישול זיהה את התפוח הערלה והוציאו? [שפ"ד סק"ג, משצ"ז סקט"ו]. 7) וכן מי שיש לו לפני פסח קמח מתבואה חדשה או תערובת של קמח חדש וישן, ורוצה לאפות עם זה מצות לצורך חוה"מ פסח, האם עדיף שיאפה לפני פסח, או שימתין ויאפה רק בחוה"מ [כ"ל].

כ. העמיד מרק חלבי עם קציצות מירקות טחונים, אחרי שהכל היה בסיר הדליק את האש. לאחר מכן גילה שאחת הקציצות היה מבשר טחון;

1) מה הדין באופן שבצירוף הכל יש ס"א? 2) ומה הדין אם כשגילה את זה הוציא מיד את הקציצה הבשרית? 3) ומה הדין אם לפני שידע הוציא כמה קציצות? 4) ומה הדין אם קודם הדליק את האש ואח"כ הכניסם בזה אחר זה, ואחד מהקציצות היתה בשרית, ובצירוף הקציצה הבשרית היה בהכל רק ס' כנגד הבשרית, ולפני שהכניס את החלב גילה שקציצה אחת היא בשרית והוציאה? 5) ומה הדין אם בשעה שטיגן את הקציצה הבשרית לא הכיר שהיא בשרית וטיגן אותה עם חלב, והכניסה לתוך המרק, ובצירוף הבשר והחלב שבתוכו יש ס' כנגד כל אחד מהם, וכמה יצטרכו כדי להתיר מרק זה, מדאורייתא ומדברנן? [ס"ט, רמ"א, משצ"ז סקט"ו, זי"אור הגר"א סק"ט, שפ"ד סק"ד, ועין לעיל צפתי"ח ח"ג פ"ה, ומשצ"ז ז"ב א', וחז"א יור"ד כ"ה ז'. ועין גם בחידושי רבינו חיים הלוי פ"ד ממאכלות אסורות ה"ו, ובארוכה צפתי"ח בית אפרים יור"ד ל"א, ובשו"ת אבני מילואים סימן ד'].